5 Ibi, *Siete testigos.* qui debent esse rogati, † prout antea requirebatur *ex l.* 1. *tit.* 1. *p.* 6. & in utroque testamento requiri, communem opinionem asserit Clarus, *lib.* 3. *Receptarum Sent.* §. *testamentum. q.* 58. sufficit tamen secundum eum *ibi*, si rogentur à notario, vel ab alio extraneo, præsente tamen & patiente testatore, & hanc veriorem & æquiorem & consuetudine approbatam dicit opinionem *ibidem*, & quomodo probetur
6 rogitus, & an præsumatur, † tradit Clarus *ubi supra, lib.* 2. §. *testis.* & *in lege suprà proxima* diximus, Burgos de Paz, *dict. l.* 3. *Taur. num.* 1140. inquit, censeri rogatos si coram testatore subscripsit, insimulque masculi, & non fœminæ, prout suprà in lege proxima, in testamento nuncupativo requisitum esse asserebamus. Nam licet lex minuat vel augeat numerum testium, nunquam censetur minuere qualitates eorum vel augere à jure requisitas. Et an in testamento rustici
7 in scriptis confecto, tot etiam testes * requirantur sicut in civis testamento, ex generalitate nostri text. deducatur quòd sic, *& inquit glo. l.* 6. *tit.* 1.
8 *p.* 6. Et an tabellio debeat esse rogatus † examinat post hæc novissimè Matienzo *hic glos.* 4. *nu.* 7. *cum sequentibus*, & resolvit quòd sic, sed quòd præsumitur rogatus, si ita rebellio ipse asserat in testamento, vel scribat, & subscribat testamentum, vel in protocolo appositum reperiatur per tabellionem se publicasse testamentum. Sed an vicinitas testium testamenti in scriptis † requiratur,
9 teneo quòd non, quia lex nostra id non exigit, & vicinitatem testium requisitam per legem præcedentem lex nostra declarat procedere in testamento nuncupativo, quasi secus sit in testamento in scriptis, de quo lex nostra disponit & verba nostra ibi, *Los quales dichos testamentos*, referendo singula singulis intelligenda sunt, ita quod in testamentis & codicillis nuncupativis solemnitas legis præcedentis scribetur, in testamento vero in scriptis legis nostræ solemnitas, quæ vicinitatem testium non requirit, & sic nec nos requirere debemus, prout non requiri intrepidè tenet Burgos de Paz *hic in* 2. *par. n.* 1016. & voluit Tellius *hic* 5. *par. l.* 3. *Tauri n.* 14. dum, ut valeat testamentum in scriptis, ut nuncupativum, vicinitatem requirit, non vero ut valeat tanquam in scriptis, & ita tenui, *in l. proxima. glos. Vicinos.* & tenet novissimè Matien. *hic, in glo.* 3. *n. fi.* & Anton. Gom. *hic, n.* 23. dum ponit formam testamenti in scriptis, & hanc qualitatem vicinitatis non requirit, sicut neq; eam requirit Practicus Monterroso, *in forma hujus testamenti in scriptis.* Et an servus non habitus †
10 pro tali tempore testamenti sit testis legitimus in testamento in scriptis, vide per Didacum Perez *in l.* 1. *tit.* 4. *l.* 3. *Ord. col.* 940. *vers. Quid autem. de teste producto.* Et de testibus in testamento adhibendis, vide optime per Clarum *lib.* 3. *sent.* §. *testam. quæst.* 55. *usque ad* 60.

Ibi. *Con un escrivano*, qui an pro substantia in testamento in scriptis requiratur, diximus *in glos.* 1. *hujus legis*, & quis tabellio debeat esse hic & plura de eo vide per Burg. de Paz. *l.* 3. *Tau. n.* 1042. *usq; ad* 1080.

Ibi, *Los quales ayan de firmar.* Hunc & alios casus, ubi requiritur subscriptio, refert Avend. *cap.* 16. *Prætor. n* 2. *li.* 7 ubi & ait tabellationem non servantem solemnitates nostri tex. ut falsarium puniendum. * Et an in testamento nuncu- 11
pativo requirantur hæ scriptiones, *in lege supra proxima* diximus: & an in codicillis in scriptis requiratur eadem solemnitas, † quæ in testa- 12
mento in scriptis requiratur, vide per Menchaca *de succes. crea.* §. 25. *n.* 23. & 24. & Cifuentes *hic & glos. l. si n. tit.* 12. *p.* 6. Sed est dubium optimum quid si testator non se subscribat super † 13
testamentum in scriptis, puta quia non est involutum testamentum papyro albâ super eo impositâ, sed testator ipse coram testibus in fine testamenti subscriptionem fecit, an valebit tale testamentum? Et videtur quòd non, quia est quædam ordinis præposteratio, quæ quidem regulariter vitiat actum, quia ubi non est ordo, deficit substantia, secundum Bald. *c.* 1. *col.* 1. *qui succe. ten. in usibus feudorum*, relatum per Hippol plura de perversione ordinis adducentem *in pract.* §. 2. *n.* 77. Sed hic lex requirere videtur quòd testator super testamentum subscribat. Ergo si aliter fiat, vitiabitur testamentum. Sed his non obstantibus contrarium est tenendum, imò quòd ex hoc non vitietur testamentum, quia ex quo coram testibus testator se subscripsit in fine testamenti, in eodem contextu ordine intellectus, perinde est ac si super ipso testamento & papyro finali superimposita se subscriberet, *arg. l. lecta. ff. si cert. peta.* & quia quandocunq; constat de veritate rei, non attenduntur leves hæ solemnitates, nec ordo juris, *arg. leg. fin. ff. Quod metus causa*, ad hoc allegatæ per Hippoly. *ubi supr.* 38. & ita in expresso in facti contingentia dicit vidisse pronuntiatum *gl. fi. l.* 2. *tit.* 1. *par.* 6. quam post hæc scripta vidi retulisse Gomezium Leon. *in Centuria informationum juris, in c.* 32. *per totum, ubi n.* 6. nostræ legis respondet verbis, *Ibi, En cima del testamento.* scilicet quòd id non requiritur pro forma substantiali, ut supra ipsum testamentum subscriptiones apponantur, ut patet clarè ex aliis verbis nostræ legis, ibi, *Sino tuviere la dicha solennidad de testigos no haga fe.* Ita quod substantialia testamenti in scriptis illa erunt, quod coram illo numero testium & tabellione fiat; quod vero subscriptiones testium, tabellionis aut testatoris in principio, vel in fine reperiantur, parum aut nihil refert, & post hæc etiam vidi sic tenuisse Matienço *hic gl.* 5. *n.* 4. cont. Burgos de Paz *in l.* 3. *Tauri. n.* 1145. *cum pluribus sequentibus*, cum & ipse Burgos *ibid. n.* 1138. *cum sequent.* teneat non esse necesse priùs testatorem subscribere & ante quam testes vel post eorum firmas. Imò & inquit Gomezius Leon *ubi sup. n.* 1. quòd quamvis tempore confecti testamenti tabellio se non subscripserit, nec signum apposuerit, sufficient si illud subscribat & apponat signum apertis † tabulis testamenti, cùm 14
id possit facere etiam si tunc deposuerit officium, ex dictis per Bar. & Alex. & Jaso. & omnes *in l. prator.* §. *cogentur. ff. de edendo*, & *alibi.* Consulo tamen tabellionibus ut in ipsa confectione testamenti, & cum testator illud annuit, signent & firment ob evitandas litium occasiones. Sed an si testator propter infirmitatem, vel manuum tremorem nequeat subscribere, & manu alterius adjutus subscribat, valebit, dic quòd sic * ex 15
dictis per Peraltam, *in Rubrica, n.* 17. *de lega.* 2. concurrentibus iis de quibus *ibi* per eum. Insuper etiam quærendum est an stante nostra lege 3.

Tauri,

Tauri, requiratur hodie in testamento in scriptis rite & recte facto, publicatio ejus, secundum quod de jure civili & partitarum *ex toto. titulo* 2. *part.* 6. requirebatur: & jam semel tenui quod non in hoc casu; quia satis est quod tabellio ipse dederit fidem, suamque authoritatem interposuerit implicite quando testator dixit coram testibus, quod illud erat testamentum suum, & tabellio hoc asseruit & signavit, quia tunc statim mortuo testatore potest aperiri, & valent, & probant contenta † in eo absque aliqua probatione, secundum Ant. Gom. *hic num.* 37. & glos. *otro. si l.* 1. *tit.* 1. *p.* 6. & melior glos. *deven. lib.* 3. *tit.* 2. *part.* 6. inquiens, quòd ignorantes etiam hodie faciunt publicari, & quod non est necesse, quod & tenet novissimè practicus Monterroso *fol.* 175. *pag.* 1. *in medio*, sicut & in testamento nuncupativo coram tabellione facto nulla requiritur publicatio, secundum Ant. *hic. num* 46. & Burg. de Paz *in. d. l.* 3. *Tau. nu.* 1035. sed an jam quòd ita sit quòd publicatio testamenti in scriptis non requiratur hodie, requiretur-ne quòd testes sub eodem testamento descripti apponant sigilla sua cum cordularum appositione jure communi requisita. Et teneo absque dubio hæc jam non requiri lege nostrâ attentâ, prout de jure civili requirebatur
17 † *ex l. si unus C. de testam. & ex l.* 1. *titul.* 1. *par.* 6. dum tamen secundum legem nostram firmas suas super eodem testamento testes subscripserint, ut inquiunt & tenent Anto. Gom. *hic nu.* 32. & Covar. *c. cum esset. num.* 1. *de testa.* & glos. *escrivir. l.* 4. *tit.* 1. *part. sexta.* & Tellius *hic in fin. part. numero finali* contra Cifuentes contrarium tenentem & malè. Sed an testator etiam hodie sigilla apposuerit pendentia ex cordulis sicut antiquitus fiebat, an si in vita testator aliquam sciderit' ex dictis cordulis censeatur revocasse
18 testamentum, vel si aperiat illud † & videbatur dicendum quòd non censeretur revocasse. Nam cùm per legem nostram, ut diximus proximè, cordularum & sigillorum appositio non requiratur, licet aliquod illorum scindatur, non videtur revocare, cùm sine eis valeret: in contrarium tamen facit quia lex nostra adhibendo solemnitatem testamenti in scriptis, non ita adhibuit eam, ut censendum sit has solemnitates juris civilis tollere voluisse si adhibeantur, sed tantùm quòd si quis eas noluerit servare, non ex hoc testamentum vitietur. Nam quoties lex nova minuit solemnitatem legis antiquæ, non negat quin & solemnitas antiqua servari possit, prout ex lege suprà proxima clarissimè probatur. Si ergo ita est, prout est, si testator voluit formam antiquam servare, & servavit in testamento in scriptis, si post scindat cordulam aliquam, censendum est revocasse, cum secundum antiquam, formam sic esset de jure, *ex l.* 24. *tit.* 1. *par.* 6. prout per eam tenuit modernus Gomezius Leon, *in Centuria informationum c.* 5. *n.* 2. præsertim si aliud reperiretur testamentum testatoris ante confectum, ita quod testator intestatus non decedebat, licet si testamentum esset apertum & nulla cordularum incisa sit, id fieri posset, absq; incisione, crederem utique valere tale testamentum in scriptis, sed incisa aliqua cordula dubito multum, an valeret, etiamsi valere in utroque casu asseruerit Tellius *hic* 5. *par. num.* 15.

Azevedo in Recopilationem. Tom. III.

16. & 17. & Peralta *in l. si quis in prin. testam. nu.* 55. *de leg.* 3. & sic inquit ipse Tellius, se in facti contingentia non potuisse pro sua opinione obtinere, & sic & contra Peralta & Tellium ante eos tenuit Burg. de Paz *in l.* 3. *Tauri. numero* 1124. & 1125. nisi secundum eum *ibi numero* 1127. testamentum esset ad pias causas constructum, ut ibi in facti contingentia asserit factum, vel nisi adsint præsumptiones, ex quibus constiterit per aliquem fuisse incisum, qui prætenderet interesse ex annullatione testamenti, ut inquit Burg. de Paz *consi.* 11. *n.* 1. *cum seq.*

Ibi *Del sino.* Necessarium esse signum in quoliber publico instrumento † communem testatur 19
Covar. *pract. c.* 10. *nu.* 5. adeo ut secundum eum *ibi* ejus omissio vitiaret scripturam, prout frequentius antiquos & recentiores tenere asserit Horos. *in l. si initium n.* 62. *fol.* 743. *in fine. ff. de edendo*, & Castillo *hic in verbo, Del escrivano. fol.* 40 & diximus *in l.* 13. *in glos. Que ansi dieren. tit.* 25. *lib.* 4. *supra.* Scriptura enim illa dicitur, quæ cum sigillo * tabellionis est signata, secundum glos. 20
in l. generali. C. de tabularis libr. 10. & cum in aliis scripturis hoc requiratur, à fortiori in testamento hoc requirendum est. Et quod in testamento in scriptis signum hoc pro forma substan- 21
tiali sit necessarium sub nullitatis pœna, asserit & dicit ita vidisse pronunciatum Did. Perez. *in l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinam. col.* 796. *in princ.* ponderando hoc ad l. nostram, & idem in testamento nuncupativo dicendum, cùm & scriptura publica sit: bené tamen verum est quod tale testamentum nuncupativum carens signo tabellionis, licet non valeat etsi hæres eo uti non possit, poterit tamen se juvare ex dictis testium ibidem scriptorum, † si sufficiens numerus eorum sit, 22
& qualitatum de jure requisitarum probando cum eis, qualiter testator voluntatem illam in fine mortis voluit esse suam, ordinaveritque contenta in testamento illo, licet in testamento in scriptis hac uti cautela non possit, si voluntas testatoris fuit testandi in scriptis, quia tunc neque ut nuncupativum valebit, ut ex dicendis *infrà in glos. fin.* apparet.

Ibi. *En el testamento del ciego intervengan cinco testigos alomenos.* Intellige de cæco utroque oculo *ex l. frater. C. de excusatio. tutorum & ibi glos.* & Burg. *hic nu.* 1292. Sed an hodie his verbis attentis erit necessaria in testamento cæci solemnitas, quæ de jure civili & partitarum requirebatur * *ex* 23
Auth. hac consultissima. O. qui testam. face. poss. & ex §. *cæcus inst. quibus non est permis. facere test. & ex l.* 14. *tit.* 1. *p.* 6. Et videtur quòd non ex iis verbis nostri text. sed sufficiat jam quòd coram quinque testibus testetur, ita quòd lex nostra corrigat solemnitates alias juris antiqui in testamento cæci requisitas, & dicta l. partitarum prout in terminis tenuit Ant. Gomez *hic n.* 52. quem sequuntur *glos. in d. l.* 14. & Minch. *controv. illust. cap.* 103. *num* 9. solum se fundantes eo quòd lex nostra quinque tantum testes requirit in cæci testamento & non aliud; *& per l. ordinamen. sup. proximam* sigilla testium non sunt necessaria in testamento nuncupativo, quod quidem & non aliud potest cæcus conficere. Contrariam tamen opinionem tenuit Cifuent. *hic* & Telius *hic in* 4. *part. n.* 12. dicentes, legem nostram solum quoad numerum testium corrigere in

testamento cæci leges antiquas civiles, & illam partitarum, non verò quoad alias solemnitates ab eadem requisitas, quasi cum lex nostra nihil aliud dicat, non est censendum aliud minutare, *ex lege Sancimus. C. de testam.* & hanc etiam opinionem vidi post hæc tenere Matienço *hic in gl.* 8. *in princ.* malè referendo dictam *gloss. d. l.* 14. eandem tenentem, cùm contrariam tenuerit. Et pro hac opinione facit etiam, quia quando lex minuit numerum testium, non censetur qualitates testium à jure requisitas minuere, ut pluries dictum est, & tenet Tellius *hic in* 1. *p. nu.* 14. & à fortiori neque aliæ qualitates censeantur sublatæ, neque lex nostra quantùm ad testamentum cæci se retulit ad l. supra proximam ordinam. quod ex ea clarissimè patet, eo quod in testamento cæci particularem faciat dispositionem & *in vers. sequente.* Ibi. *Y en los codicillos.* Ubi voluit se ad l. præcedentem referre, se retulit, & sic in præcedenti versiculo ubi de testamento cæci specialiter disposuit, se non refert, quia si voluisset, expressisset, ut per Burg. *hic nu.* 1303. etiamsi glos. *in d. l.* 14. *& in l. fi. tit.* 12. *p.* 6. aliud velit dicere. Et ideò meritò dicendum est quòd lex præcedens nihil circa cæci testamentum
24 disposuit neque innovavit, † ut inquit glos. *d. l.* 14. sed nostra circa id disposuit, quæ quidem cum sit ex legibus Tauri factis & ordinatis circa determinationem casuum magis dubitabilium; & ad decidendos & dissolvendos legum antiquarum nodos, & diminuendum earum scrupulosas solemnitates, ita ut jam *ex l. nostra* in testamento in scriptis non requiruntur appendices & cordulæ antea requisitæ, necessariò fatendum est in testamento cæci sufficere jam quinque testium numerum absque aliis solemnitatibus, & hac de causa non sine mysterio lex nostra solum annullat testamentum, quod cum minori numero testium factum sit, non verò si aliæ solemnitates deficiant. Est tamen verum, quod absque tabellione
25 quinq; testes † non sufficerent in cæci testamento, etiamsi tabellio reperiri non posset secundum glos. *dictæ legis* 14. & Burg. *hic num* 1304. & Matienço *hic glos.* 8. *num.* 2. *&* 3. & hoc ex lege nostra clarissimè deducitur. Nam licet cæcus in scripris testari non possit, sed tantum nuncupativè, lex nostra quæ de testamento in scriptis principaliter disponit, voluit de testamento cæci mentionem facere & disponere super eo. Ad denotandum quod licet cæcus testari non possit in scriptis, testatur tamen quasi in scriptis, cum per tabellionem debeat ejus scribi testamentum quoties numerus quinque testium tantum adest, & ideò cum de testamento in scriptis locuta est, voluit & de testamento cæci disponere, ut coram tabellione omnino sit conficiendum per cæcum, quidquid velit Anto. Gomez *num.* 52. & sic hunc casum esse dubium, an sufficiant, quinque testes sine tabellione asserit glos. 1. *in fine in d. l.* 14. *tit.* 1. *p.* 6. & ideò in dubio adhibere tabellionem, si fieri potest in cæci testamento, cum quinque testes tantum intersunt. Sed si numerus septem testium octavo teste loco tabellionis adhibito adesset in cæci testamento, valere utique etiamsi tabellio non adhiberetur, quantumcunque reperiri posset, licet tunc deberet publicari, ut inquit optimè Matienço *d. glos.* 8. *num.* 5. & Burg. *num.* 1305 *hic*, quamvis se involvat & confundat in dictis suis ipse Burg. *in n.* 1304. ita quod si coram quinque testibus cæcus testetur, quinque testes & tabellio omnino requiruntur, etiamsi tot non reperiuntur testes, ut inquit optimè Burg, *hic num* 1303. *in fine*, qui quidem tabellio signum & subscriptionem suam inscribet in testamento, & coram testatore & testibus leget illud, postquam per cæcum fuerit notatum, ut in quibuslibet testamentis nuncupativis requiritur, & alibi diximus non tamen requiritur cæci subscriptio, † qui scribere commodè non valet, secundum 26
Burg. *hic nu.* 1301. sic limitando legem 13. *titul.* 25. *lib.* 4. *supra.* Sed an ubi tabellio & quinque testes adsunt in cæci testamento requiratur etiam quod ii testes sint vicini. † Et videtur quod non, 27
quia lex nostra non requirit neque d. l. partitarum, & quia cum tabellio & quinque testes adsunt, non requiritur quod sint vicini, ut voluit Burg. de Paz *hic numero* 1315. cum neque per l. præcedentem requiratur in tali casu, scilicet, quoties tabellio & quinque adsunt testes ut *ibi* diximus. Sed an in donatione causâ mortis † à 28
cæco facta requiratur eadem solemnitas quæ in ejus testamento, vide Suarez *in allegatione* 20. *fol.* 171. *pag.* 2. *in antiquis*, & Burg. *hic num.* 1324. quæ quidem latiùs cogitabis, sunt enim nostri variabiles ut vides circa dicta, ideò declaratione opus esset, licet mihi dicta vera videantur: & quid in testamento ad pias causas à cæco confectum, vide Burg. *hic numero* 360. *cum sequent. & num.* 1306. *cum seq. & num* 1317. inquit in codicillis etiam cæci eandem requiri solemnitatem, † quæ in 29
testamento requiritur, quod & *in num.* 1320. prosequitur, & tandem tenet sufficere tres testes oppidanos cum tabellione publico & non displicet mihi ejus opinio, *ut n.* 31. *repeto*, itidemque *in n.* 1308. *cum seq.* declarat, quid erit si inter liberos testetur, & *num.* 1323. disserit an & in contractibus cæcorum ii quinque testes requirantur, & *numero* 1328. quærit, quid in eo, qui habet oculos apertos, sed non videt, & de illo, qui exoculatus est. Item teneo quod non est necesse in principio testamenti cæci apponi institutionem hæredis, sed in quacunque parte sufficit † quod apponatur, ut tenet Matienço, *hic* 36
glos. 8. *n.* 6. & Did. Perez *in l* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. *Ord. pag.* 65. *col.*2. & latè tractat Mincha *controv. illust. c.* 103. *n.* 10. ubi *à n.* 9. supradicta omnia de cæco tractat, contrahere tamen potest cæcus sicut quilibet alius, ut per Alex. *cons.* 12. *lib.* 1. & relatos per Burg. *hic. num.* 1323. & an testis in testamento vel actu inter vivos, vide Minchaca *de succ. crea.* §. 30. *numero* 55. & per ipsos & maximè per Decium. *l. hac consultissima in fi. C. qui test fa. pos.* qualiter cæcitas probetur.

Ibi. *Y en los codicillos intervenga.* Intellige sive codicilli fiant ab homine cæco † sive non, ut 31
inquit succinctè Burg. de Paz, *hic. num.* 1322. & Mincha. *in d. c.* 103. *contro. illus. n.* 13. *&* 14. Idque comprobatur *ex text. nostro*, primò quia cum in versiculo præcedente de testamento cæci locutus fuerit legislator, & in versiculo isto copulativè procedat, ibi, *Y en los codicillos*, necessario fatendum est, de codicillis etiam cæci locutum fuisse legislatorem. Secundò & id decerpitur ex conjunctione legis præcedentis, eo quod in lege præcedente manifeste patet in codicillis

cillis nuncupative factis (nam de iis loquimur) ab alio quam à cæco legislatorem solemnitatem posuisse, quia quando lex nova modificat, & restringit solemnitatem testamentorum dicendo, quod sufficiant duo, vel tres testes, illamet
32 solemnitas sufficiet †. in codicillis, secundum Bald. *in l. fin. col.* 2. *C. de testa.* & alios relatos & secutos per Anto. Go. *hic n.* 67. & communem testatur Tellius, *hic in* 4. *parte nu.* 22. cum ergo ibidem solemnitatem apposuisset in codicillis ab alio quam à cæco factis, manifestè patet legem nostram in codicillis cæci disposuisse, aliter enim superflua esset ejus dispositio, & sic quoad cæci codicillos sufficere eandem solemnitatem, quæ per legem præcedentem in testamento nuncupativo ab alio quam à cæco facto requiritur & sufficit, & per consequens tres testes cum tabellione sufficiunt, dum tamen sint vicini. Ex quo in hoc casu potest approbari glos. *in l. hac consultissima, verbo, Codicillis C. qui testam. fac. pos.* dicens minorem numerum testium requiri in codicillis cæci quam in ejus testamento, quidquid voluerit eam reprobare Castillo, *hic*, in verbo, *La misma.* Vers. *& nota ex particula ista.*
33 Sed an in codicillis in scriptis † eadem solemnitas sufficiet, si à non cæco fiant, à cæco enim fieri non possunt, sicut nec testamentum in scriptis, & Anton. Gomez *hic numero* 69. inquit optime quod non, sed quod in codicillis in scriptis servabitur solemnitas juris antiqui, & hanc testatur veriorem, & receptiorem Matienço *hic glos.* 9. *num.* 5. contra Burg. de Paz. Ex quibus, cum eadem solemnitas requiratur in codicillis nuncupative factis, quæ in testamento nuncupativo, requiritur etiam quod testes codi-
34 cillorum debent esse rogati, † sicut & testamentorum nuncupativorum, licet jure civili aliud dispositum reperiatur, secundum Boeri. *decisio.* 34. *num.* 9. adeo ut quamvis in testamento nuncupativo apponatur clausula codicillaris, adhuc rogitus testium sit necessarius, licet ex Boerio, *ubi sup.* de jure civili non requireretur. Item & in testamento nuncupativo requiritur quod testes ejus sint masculi, ut diximus l. præcedente, &
35 per consequens in codicillis † idem requiretur, cum æquiparatorum eadem debeat esse dispositio, omniaque relata in lege interpretata censentur
36 † repetita in lege interpretante, *ex l. nihil. ff. de conjun. cum eman. lib. ejus*, Roma. *cons.* 345. *num.* 18. *cum sequentibus*: lex tamen nostra in iis verbis interpretatur legem præcedentem, ut habeat locum in codicillis. Igitur debet esse cum eisdem qualitatibus legis interpretatæ & relatæ, & sic quod sicut ibi non sufficiunt testes fœminæ in testamento nuncupativo, ita neque in nostro in codicillis secundum Tell. *hic* 4. *par. nu.* 22. & Molinam *de primoge. Hispa. lib.* 2. *c.* 8. *num.* 25. *&* 26. & Matienço *hic glos.* 9. *num.* 8. *cum sequentibus aliquibus* id latè fundando contra Ant. Gom. *hic num.* 70. *&* 71. & in correctione glo. *l. fi. C. de codicillis*, asserentis in codicillis fœminas in testes sufficere. Et eodem modo require-
37 mus testium vicinitatem in codicillis † nuncupativis, sicut per legem præcedentem in testamento nuncupativo requiritur, ut & testatur Tel. *in d. nu.* 22. *in principio*, & ideò non sine mysterio lex nostra in iis verbis fecit mentionem de isto verbo, *Solemnidad.* Non verò de numero testium, ut omnia comprehenderet, ut & optimè fundat Molina, *ubi supra nu.* 23. *cum sequentibus pluribus*, sed cum eadem solemnitas in codicillis nuncupativis requiratur ex text. nostro, quæ in testamento nuncupativo ex lege præcedente requiritur, dubitandi occasio præstita est, num hodie jure isto regio poterit quis hæredem di-
recto instituere † in codicillis, an vero si illum 38
in eis instituat, etiam hodie sicut antiquitus obliquabitur per fideicommissum. Et videtur quod hodie directe possit in codicillis instituì, ex Bart. doctrina *in l. hac consultissima. §. si quis autem. C. de testa. & in l.* 2. *ff. de injus. rup. & in l. militis codicillis, in principio. ff. de testa. mili.* ubi tenet posse patrem in codicillis filio pupillariter substituere † venientes ab intestato, & revocare 39
substitutionem pupillarem in testamento factam per eum, in qua substituebat extraneum, & valebit dicta revocatio jure directo. Quam sententiam probant Paul. Alex. Fulgos. & Jas. *in d.* §. *si quis autem colum.* 3. & communem testatur Benedictus, *in ca. Raynutius. verbo, Testamentum.* 3. *n.* 57. & plerique alij sunt in eadem sententia, quos refert Boerius, *decis.* 241. *num.* 2. ubi profitetur hanc esse veriorem & sustentabiliorem opinionem, facitque pro ea, quod favore venientium ab intestato relictum in minus solemni voluntate valet in revocationem factorum † in 40
primo testamento, in quo extranei erant instituti, & hanc Bart. opinionem è nostris sequi videtur Suarez *in l. quoniam in prioribus limi.* 1. *ipsius legis num.* 23. & Didacus Perez *in l.* 1. *titul.* 2. *lib.* 5. *Ordi. pag.* 110. *in prin.* & sic hac Bartoli doctrinâ attentâ dictam sententiam quod in codicillis possit directo instituì voluit Grego. Lopez, *in l.* 2. *in glos. magna, tit* 12. *par.* 6. & Burgos de Paz, *hic num.* 1338. quos post hæc scripta vidi secutos per Matienço, *hic glos.* 9. *num.* 15. *&* 23. Ego tamen salvâ eorum pace semper tenui & teneo contrarium, imò quòd etiam hodie non possit directè, sed per obliquum jure fideicommissi à venientibus ab intestato, vel ab hærede instituto in testamento relicti hæreditas in codicillis relinqui, tolli vel immutari hæredis institutio, in testamento facta. Nam cum lex nostra hoc non dicat tanquam minutiva solemnitatum, & correctoria, non est intelligendum id disposuisse, neque velle in hoc corrigere jura antiqua. Item & quia cum lex nostra quoad solemnitatem observandam in confectione testamentorum & codicillorum loquatur & disponat, quorsum quæso est intelligendum disposuisse circa hæredis institutionem directè, vel jure obliquo relinquendam in codicillis? Item quia quantumvis lex præcedens disponat valere testamentum quoad in eo contenta, quantumvis nullus ibidem hæres instituatur, quid hoc quoad propositum nostrum, ubi testator de hærede providit? Neque obstat fundamentum ex dicta Bartoli doctrina, primo quia non est usquequaque tuta sententia ejus, plures enim habet contradictores, prout videre poteris ex Alex. *in d.* §. *si quis autem, & in l. institutio. ff. de hær. inst. & in l. filij patris, c. fam. ercis. & in l. hac consultissima.* §. *ex imperfecto. C. de testam. & ibi* Ang. & Sali. & Curti. idem Ang. *in l.* 2. *ff. de injus. rup.* & hanc tenent omnes alij secundum Jas. *in d.* §. *si quis autem numero* 3. & communem testatur

Roma. *consil.* 179. *col.* 6. *versi. primo quia communis*, & Boeri. *ubi supra*, & Roma. & Curti. *ubi supra*, respondent argumentis opinionis Bartoli, & contra Bartolum pro hac secunda opinione est textus. *in Authent. de testament. perfec.* §. *& si quidem*, & contra Bartolum veriorem & communiorem testatur opinionem Menchaca, *de successione. crea.lib.*3.§.25. *n.*7.quicquid Benedictus *ubi supra*, velit Bart. opinionem communiorem dicere, & sic hæc Bartoli doctrina non adjuvat opinionem Gregorii, & Burgos, & Matienci, præsertim, cum dato, sine veri tamen præjudicio, quod favore filiorum id fieri posset, quod non affirmo, vel favore venientium ab intestato, quod verum non credo, non tamen esset ex hoc quoad omnes constituenda regula, cum ea, quæ favore speciali aliquorum constituta sunt, non debent trahi ad consequentiam. Aliis etiam doctrinis & rationibus, quæ pro sua & sequacium opinione Matienço, *ubi supra* adducebat, novissime & eleganter respondet Molina, *de primogeniis Hispaniæ, lib.*2.*cap.* 8. *num.*28.*cum sequentibus*, ubi ex professo examinat istam quæstionem, & *in numero* 34 tenet hanc meam opinionem, & veriorem, & in judicando, & consulendo testatur, & gavisus admodum sum dum reperi ita gravissimum authorem tenentem, quam multo ante scripta sua descripram ego habebam, & secundum eam scivi consultum per maximos advocatos in facti contingentia; & eam limitat duobus modis, Molina, *ubi supra num.*34.*cum* 4.*sequentibus*, & Matienço, *in d. glos.*9. *n.*24. & novissimè post hæc vidi Michael Crassum, *senten. recept. sub* §. *codicillus n.*13.*cum sequentibus* optimè differentem, & Anto. Gom. *to.*1. *cap.* 5. *fol.*43. *versi.*3.*in fol.* scilicet quod valet tantum in vim fideicommiss.
Sed quid si de facto velit testator hæreditatem
41 jure directo in codicillis adimere, an valebit in vim fideicommissi, vel in totum annullabitur † vide per Minchaca *in d.*§.25. *numero* 19. ubi *numero* 8.
42 quæsivit ultra omnes, num & è contra si filius vult codicillari, possit patrem † suum instituere directo in codicillis, & hanc ibidem inauditam quæstionem dicit, & in eam suam proponit sententiam, scilicet, quod neque hoc casu poterit hoc fieri, & verum judico. Neque obstat quod hodie eodem modo succedunt ascendentes descendentibus, quo quidem & descendentes succedunt ascendentibus, quoniam hoc est verum quoad succedendum, non vero quoad testandum. Sed
43 an ad pias causas possit quis in codicillis directo hæredem instituere & relinquere † & Minchaca *ubi supra n.*9. indecisum relinquit, posset tamen attentari quod quoad pias causas id liceret, sicut & favore piæ causæ potest quis substituere directo post aditam hæreditatem secundum Tiraquel. *de privileg. causæ pia, pri.* 21. tu verò latiùs cogitabis. Quærit etiam ipse Minchaca *ubi supra n.*19. an jam quod hæreditas non datur, neque adimitur in codi-
44 cillis directo, ut *ibidem* per regulas, & ampliationes prosequitur an valebit in vim † fideicommissi, & tunc dic, quod si codicilli fiunt post testamentum, sine dubio ad fideicommissum trahuntur, *ex l. Scevola, cum simili. ff. ad Treb.* & est communis omnium traditio, secundum Su. *ubi sup. n.*23. & Molin. *ubi sup. n.* 38. si vero sint facti non præcedente testamento per verba directa, & constat quod voluit testari, tunc neque jure fideicommissi valebunt, nisi expressè dicatur, sed si voluit codicillari & hoc constat, valet in vim fideicommissi, si autem sumus in dubio, semper censetur potius testari quam codicillari, attenta potius natura verbi directi, quam defectus solemnitatis & imperfectæ voluntatis, & tunc cum non possit valere jure directo, neque valebit in vim fideicommissi, quia non potest testator facere quin leges in suo testamento locum habeant, ita Minchaca *d. num.* 19. *& glos. magna ad finem. l.* 2. *titul.* 12. *partit.* 6. & istam *ibidem* Minchaca dicit meliorem quæstionem quæ sit in materia, licet indistinctè aliud velit Matienço *hic glos.*9. *numero* 20. Restat nunc & finaliter 45
disputare an in codicillis † subscriptio testium requiratur. Et in hoc glos. magna *l. fin. titul.*12. *partita.*6. in codicillis in scriptis factis inquit subscriptiones has testium requiri, neque ex lege præcedente, neque ex nostra id innovari, si verò codicilli non fiant in scriptis, sed nuncupative, tunc nulla testium subscriptio requiritur, quandoquidem lex nostra, & lex Ordinamenti, ad quam nostra se refert, id non requirunt in testamento nuncupativo, cui ex nostra lege codicilli nuncupative facti adæquantur, & hanc veriorem & communiorem opinionem testatur Minchaca *in d.* §.25. *numero* 23. *& à numero* 21. *incepit*, licet ipse ibi contrarium teneat quoad codicillos, in scriptis, scilicet, quod neque in eis subscriptio testium requiratur iis duabus legibus nostris attentis. Sed fallitur in hoc Minchaca, & suo argumento sese convincit. Nam si lex nostra se ad legem præcedentem refert in ultimis versiculis dum de codicillis nostra lex loquitur, & præcedens in testamento nuncupativo locuta est, de codicillis nuncupative tantum factis disponit, non verò de in scriptis, in iis enim eadem solemnitas requiretur, quæ in testamento in scriptis per legem nostram requiritur, vel saltem illa, quæ de jure antiquo requirebatur, ut inquit Matienço, *hic d. glos.* 9. *num.* 5. & videtur tenere glos. *d. l.*2. *titul.*12. *p.*6. & hanc veriorem & receptiorem testatur Matienço, *d. num.* 5. ergo male dixit Minchaca.

Ibi. *Conforme.* Verbum hoc, Latinè *sicut* vel prout demonstrativè vel causativè in præsenti apponitur, non verò conditionaliter, ut optime considerat Matienço *hic d. glossa.* 9. *in n.* 12.

Ibi. *La dicha solemnidad.* Sed an & vicinitas testium requiratur in casu & dispositione nostræ legis, sicut & præcedentis, & dicendum est quod sic, cum lex nostra ad illam se referat, & tenent Docto. *hic*, quantum ad testamenta nuncupativa, & codicillos nuncupative factos, secus verò quoad testamentum in scriptis, nam quoad illud non requiritur vicinitas testium, *ut in glos. siete nostra legis. num.*27. *& in l. præcedente dixi.*

Ibi. *No hagan fe ni prueva.* Cautè fuerunt duplicata verba hæc, nam si solum annullaretur testamentum aut codicillus contra tenorem nostræ legis facta, interim quod non opponebatur non va- 46
lere agi virtute † eorum posset, argumento doctrinæ Bald. relati per Felin. *in cap. fin. colum.*2. *in princ. de constitu.* & ad evitandum hoc inconveniens, juste fuerunt ultra annullationem addita verba hæc, ut nullam fidem, neque probationem facerent in judicio, & sic etiam si non opponatur, nulla

nulla fides est eis adhibenda. Est tamen pro complemento hujus legis disputanda quæstio, quam ablinc pluribus antea annis in facti contingentia vidi super opulenta hæreditate disceptatam & controversam in judicio, quid si quis voluit testari in scriptis, quia sic expressè declaravit, & tamen non adhibuit solemnitatem requisitam ad testandum
47 in scriptis, an jam quod non valeat ut testamentum in scriptis, valebit ut nuncupativum † & est satis controversa quæstio inter Doct. & ut magis difficultetur, casus contingentia sic se habuit. Cum enim quidam clericus sacerdos in infirmitate ultima constitutus vellet testari, fecit vocare tabellionem, coram quo suam ultimam declararet ac constitueret voluntatem, quo tabellione accersito & præsentibus tribus testibus clericis cœpit dictare ac manifestare suam voluntatem in præsentia eorum, & tabellio insimul scribere & scripta ejus voluntate in qua clericum alium consanguineum suum hæredem instituit bonorum suorum, suaque subscriptione in testamento illo adhibita, & inscripta, antequam testamentum illud testatori & testibus legeretur per Tabellionem, & interrogaretur testator an illud annueret, dixit se velle testari in scriptis, qua de causa missum fuit statim ad alios plures testes vocandum necessarios ut in scriptis testaretur, cumque vellet Tabellio claudere testamentum, interim mortuus fuit testator antequam in scriptis illud annueret. Quapropter fuit magna contentio, an jam quod non valeret ut in scriptis, valeret ut nuncupativum, & fuerunt hinc inde diversa vota & judicia & contraria. Et pro prima parte & opinione, quòd valeret ut nuncupativum, fuit primò allegatum, quòd cùm testator iste jam declarasset voluntatem suam coram illis tribus testibus clericis, & notario, suoque signo illam subscripsisset, ita quòd amplius procedere noluisset, testamentum jam fuit perfectum & valere debet, argum. text. *in l. si is qui testam. ff. de testam.* quem in suo casu allegat Anton Gom. *hic numero* 18. & cum ratione voluntatis non deficiat testamentum, quia testator jam eam declaravit, sed ex defectu solemnitatis, meritò quòd valere debeat tamquam nuncupativum. Neque huic fundamento obstare dicebatur,
48 quod non fuit lectum testamentum, prout de jure requiritur, † ex text. *cum gloss. in l. fideicommissa.* §. *quoties de lega.*3. *& l.*103. *titul.*18. *part.* 3. quos ad hoc allegat Suarez *allegat.*1. *in fine*, & Castillo, *hic verb. Nuncupativo, in prin. fol.* 31. *& in ver-*
49 *sicul. Et nota juvenis*, inquit optimè, quòd non dicitur scriptura testamenti lecta, nisi † legens scripturam oculis prospiciat & legat, non verò si mente tantum recitet, & Cifuent. *hic num.*6. & Tellius 2. *part. num.*19. *ad medium*, quia respon. ex optimè dictis per Covar. *in cap. Relatum.*1. *num.* 11. *de testam.* quòd quandocunque testamentum ipsum coram notario & testibus testa-
50 tore dictante scriptum est, non est necesse quod ipsi legatur † testatori & testibus, cum jam manifesta sit voluntas ipsius testantis, imò lectum præsumitur, secundum eund. Covar. *ubi supra* ex sigilli appositione, & tunc ut omnis cesset contradictio ipsemet Covar. *ibidem* inquit *in versi. Tertia conclusio.* quod non juvetur hæres ex testamento, sed ex testium depositione ad id examinatorum, & sic cum tres testes clerici præsentes extiterint ordinationi testamenti, & cum notario quatuor, licet presbiter parochialis non adfuerit præsens, cum si adesset tres tantum sufficerent testes, ipse notarius supplebit cum alio teste ex tribus defectum Parochi, & per consequens ex dispositione juris canonici valebit testamentum illud, cum numerus ille duorum 51
testium suppleat † defectum Parochi, prout magis communem testatur Decius *consil.* 284. *colum.* 4. & Boerius *decisione* 93. *colum.*2. & Covar. *in cap. cum esses. num.* 13. *de testam.* tametsi contrariam communem & magis communem appellet Corneus, *consil.* 68. *num.*1. & 8. *& 77. num.*5. *lib.*1. *& consil.*138. *lib.*2. Sed contraria, *ut videes*, est magis communis, cum nullus tam idoneus testis sit 52
quin duorum numero † non suppleatur, ut *in capit. cum à nobis, de testibus.* ubi Anton. de But. hoc notat. & Abb. *in capit. cum esses. num.*12. *de testamen.* Neque etiam dictis iterum obstabit, si quis replicet, quod quatuor testes non sufficiunt, sed quinque requiruntur, ubi non adest Tabellio, quoniam istud verum est, nisi clericus clericum instituerit hæredem, nam tunc, prout in nostro 53
casu fuit factum, non requiruntur † tot testes, secundum Tellium in præsenti. 1. *part. numero* 11. *& Felin. in capitul. Ecclesia sanctæ Mariæ. numero.* 83. *de constitutio.* & Bald. *in l. generali. numero secundo, Codice de sacrosanctis Ecclesiis*, & latissimè plura inferendo Minchaca *de successionum creatione.* §. 22. *à numero* 37. *cum sequentibus pluribus, & numero.*84. resumit & infert plura in propositum. Item & secundo in corroborationem dictæ opinionis quod testamentum hoc valeat ut nuncupativum, facit, quia licet in minus solemni testamento testator hæredes instituat apponendo clausulam codicillarem, prout in præsenti testamento fuit posita, operatur quod licet non valeat ut testamentum, gravantur ta- 54
men venientes ab intestato restituere † per viam fideicommissi ea, quæ relicta sunt per verba directa, secundum Joann. de Amicis. *cons.*39. *numero* 16. relatum per Padillam, *in l. ex testamento. numer.*1. *cap. de fideicommiss.* & Anton. Gom. *hic num.*77. & licèt secundum ipsum Anton. Gomez verificari hoc non possit in hoc casu, cum tot testes requirantur in codicillis, quot in testamento nuncupativo requiruntur, ex lege nostra tamen, cum clericus clericum instituit hæredem ut hic, ubi solemnitas civilis non est servanda, benè posset verificari: sufficit enim clericum ser- 55
vare solemnitates canonicas, licet civiles non servet, † secundum Burgos de Paz. *l.*3. *Tauri.*1. *parte, conclusione* 4. *num.*801. *cum sequentibus*, ubi quid in clerico primæ tonsuræ. Tertio etiam in corroborationem hujus testamenti facit, quia subscriptione testatoris apposita, videntur omnia in testamento contenta approbata, & voluisse testatorem illam esse suam ultimam voluntatem, subscriptio enim operatur, ut videatur totum 56
testamentum esse scriptum † à subscribente, secundum Baldum *in Authentic. contra qui propriam Codice de non numerat. pecun. & l. finali & ibi Bartol.* notat. *C. si cert. petat.* & subscrip- 57
tio vim depositionis † habet, secundum Baldum *in lege finali appositio.* 5. *C. de edicto Divi Adrian. tollen.* & cum per subscriptionem videatur testator omnia in testamento contenta approbasse, & voluisse illam esse suam ultimam

timam voluntatem, quid est amplius indagandum ad ejus observantiam & implementum? Etsi hanc opinionem quod valeat ut testamentum nuncupativum, videtur tenere Bartol. *in lege finali ff. de jure codicillorum* contra glossam ibi, & idem quod Bartolus tenet Angelus & Imola. *in l. 1. §. fin. autem ff. de hæred. institutio.* & Albericus. *in l. hac consultissima. §. per nuncupationem, C. de testamentis*, Paulus & Cuman. *in l. hæredes palam. in princi. ff. eodem titul.* Jas. *in dicto §. per nuncupationem*, dicens hoc esse summè notandum, quod & probat fundamentis urgentissimis Socinus, *consilio* 142. *libro primo*, Alexander. *consilio* 136. *volumi.* 5. & est communis, secundum Ludovicum Gozadinis, *consilio* 3. *num.* 12. ubi pro hoc allegat textum *in l.* 3 *in principio. ff. de testamento militis*, quem & ad hoc allegavit Boerius, *decisione* 240. *numero* 6. ubi in fortioribus terminis loquitur, etiam si se arctaverit testator ad testandum in scriptis, & contrariis fundamentis respondet Socinus, ubi supra, & ostendit hanc esse magis communem opinionem & veram, & Corneus *consilio* 202. *volumine* 4. *& in dict. §. per nuncupationem*, & istam dicit tenendam attentâ lege præcedente Minchaca, *ubi supra* §. 12. *numero* 95. quicquid testator destinasset in scriptis testari, & *in* §. 11. *num.* 4. hoc iterum tenet, & *à num.* 1. incipit quæstionem hanc, & *num.* 11. *cum sequentibus pluribus* Doctores allegat. Nihilominus tamen pro contraria parte, imò quod tale testamentum neque ut nuncupativum valeat, facit primò quia non sufficit testatorem subscribere testamentum, sed requiritur etiam
58 quod expressè dicat, quod illud ut suum relinquit † testamentum, ut colligitur *ex l.* 1. *in fin. titul.* 1. *p.* 6. *& l.* 103. *t.* 18. *p.* 3. licèt enim testator subscripserit, interim tamen quod hoc non exprimit, potest mutare & corrigere, forma enim essentialis testamenti secundum intentionem agentis concludi-
59 tur in uno puncto, & cum ad illum non devenerit testator, dicitur testamentum imperfectum, † secundum Bartholum Socin. *in Rub de legat.* 1. relatum per Tellium, *hic* 2 *parte, numer.* 19. *ad finem*, faciuntque dicta per Anto. Gom in præsenti, *n.* 112. Cum ergo hæc requirantur, merito quod subscriptio sola non sufficiat. Item & secundo pro hac opinione faciunt verba nostri text. finalia, dum aliter testamenta facta in scriptis nullam fidem neque probationem facere disponunt, ergo neque ut nuncupativum. Tertio facit, nam clare constat in nostro casu testatorem se arctasse ad testandum in scriptis, & ideò si solemnitates ad hoc requisitas non adhibuit, ex ejus intentione colligitur velle nugari, cum actus sit contrarius voluntati, & peccet in forma, & tunc potius dicimus agentem delirare, & actum frustratorium facere, *argument. leg. non solum. ff. de actio. & oblig.* notat Ripa. post Paul. *in l.* 1. § *si quis ita. num.* 29. *ff. de verbo. oblig.* & Alcia. *in l. nemo. num.* 23. *de leg.* 1.
60 ubi tenet, quod si solemnia non servat in testamento, videtur illusorium † actum facere voluisse. *l. an inutilis. ff. de acceptila.* & ideo neque ut nuncupativum valebit testamentum hoc, prout expressè tenuit *glossa dict. leg. final. ff. de jure codicillorum*, quia quod potui, nolui, & quod volui adimplere, nequivi. *l. multum interest. Codice si quis al. vel sibi. cap. cum super Abbatia, de offi. del.* & quàm plura alia pro hac allegare possem parte, quæ in aliud propositum allegat Burgos de Paz, *in lege tertia Tauri.* 1. *par. conclu. secunda, numero* 219. *cum pluribus sequentibus.* Cùm enim pro infecto habeatur, nullum est, prout latissimè tradit Parisius. *consil.* 19. *columna* 2. *libro.* 3. ubi hanc secundam opinionem probat, & allegat pro ea Cynum, & Alberi. & probat lato sermone. Matthæ. Afflict. *decisione* 147. dicens ita fuisse judicatum, & ista est communis secundum glos. *Enporidad, in lege secunda, titulo primo, parte sexta.* Et Tellium *hic* 5. *parte, numero quinto cum sequentibus*, ubi latè examinat, quando dicemus aliquem voluisse testari in scriptis, & ex quibus
conjecturis constabit, & cui incumbat onus pro- 61
bandi imperfectionem testamenti, † tradit ipsemet Telli. *hic* 2. *parte. numero* 18. *cum duobus sequentibus.* Et istam eandem opinionem ante eos tenuit Oldradus relatus & plura allegando per Decium. *consil.* 159. *volumine primo, & in capite secundo, numero tertio de testibus, & in lege prima, C. de secund. nup. & in l. fin. num.* 7. *C. unde legit.* & Paul. *consil.* 365. & Jo. *in additio. ad Specul. titulo de instrument. edit.* §. *compendiose. num.* 31. *littera K.* dicens ita fuisse judicatum, & Alex. *in l. hac consultissima.* §. *ex imperfecto. C. de testament. numero quarto*, & illud consilium Oldra. communiter approbari inquit Jas. *consil.* 155. *vol.* 4. Et Covar. *in capit. relatum.* 1. *num.* 9. *de testam.* ubi tenet, quod neque quoad legata pia valebit, licet quoad pia contrariam dixerit communiorem Tiraq. *de privi. causæ pia, privil.* 7. ubi quoad non pia tenet hanc secundam opinionem; quoad omnia tamen sive pia, sive non, tenet etiam hanc secundam Burgos de Paz. *l.* 3. *Tauri* 1. *par. conc.* 2. *numero* 232. *cum sequentibus pluribus. & nume.* 235 inquit Aretinum per eum ibi relatum, & contra Oldradum communiorem dicentem non loqui in terminis Oldradi, & ideo non dissentire ab opinione ejus. & *num.* 138. inquit ipse Burgos, quod bis vidit Oldradi opinionem in cancellaria servari, & secundum eam judicari eo patrocinante, & *num.* 249. communiorem testatur, nullum esse discrimen inter liberos & piam cau- 62
sam, † quando testamentum deficit ratione voluntatis, sed quoad liberos concludunt omnes indistinctè nil valere, ergo neque quoad piam causam. Et sic hæc etiam communior dici poterit, & novissimè post hæc vidi Julium Clarum. *lib.* 3. *sententiarum. verbo testamentum quæstion.* 4. hanc 2. tenentem, quoties constaret testatorem voluisse in scriptis testari, *& numero* 2. inquit omnes fere Doctores sic sentire, & quod Gozadinus, ubi supra, dicens contrariam communem, fallitur, nam non est communis & sic in nostro casu uno neque alio modo valebit. Quid enim aliud voluit testator hic facere dum recitavit scribenda, & subscripsit se, nisi illud quod dixit Covarr. *ubi suprà.* cum testator dixit coram testibus, & recitavit tenorem testamenti, & post jussit vocari testes & Tabellionem, & interim mortuus est, nam & in hoc casu non valeret illud quod testator proposuerat facere, quasi incœpisse videatur: Neque Doct. primam opinionem tenentes negant, quod si testator se arctavit ad testandum in scriptis, & quod sic & non aliter voluit testari & non fecit, quod licet adfuerit sufficiens solemnitas ad testandum nuncupativè, non valeat ullo vel alio modo, imo potius concedunt nullo modo valere, sed loquuntur, cum sumus in dubio an in scriptis testari volue-

voluerit, tunc enim ut nuncupativum valebit, si adfuit solemnitas nuncupativi, ut optimè advertit Clarus *ubi sup.* & Burgos *in* 5. *parte. l.* 3. *Taur. n.* 1369 *cum pluribus sequentibus.* si tamen certum sit voluisse testari in scriptis, vel ex sufficientibus conjecturis ita constiterit, tunc neque ut nuncupativum valebit, & in hoc quasi nemo discrepat. secundum Tell. *in d.* 5. *par. num.* 8. & Burgos *ubi sup. num.* 1373. & Afflictis *decis.* 143. & Grammat. *decis.* 62. *num.* 15. *cum seq.* ubi dicit ita votatum, *& num.* 17. testatur hanc communem. & sic non datur in hoc casu contrarietas inter Doctores excepto Boerio. *d. decisione* 240. & Minchaca, *ubi sup.* Neque obstant in nostra quæst. fundamenta pro prima opinione allegata, quoniam cum testator in terris regiis
63 testari voluit, jus † Regium tenetur servare, neque sufficit solemnitas canonica, quæ in terris subjectis Ecclesiæ tantum est valida ex tex. juncto communi intellectu, teste Covar. *ibi. n.* 12. *in cap. cum esses, de testa.* & ex dictis per Burgos. *d. l.* 3. *Tauri* 1. *par. num.* 799. & 801. & 802. Item quia tunc demum sufficeret solemnitas canonica ubique in testamento clerici, quoties deficeret solemnitas civilis, non vero si adest defectus voluntatis, ut hic, tunc enim sive testetur secundum solemnitatem canonicam, sivè regiam non valebit tale testamentum, cum non deficiat ex defectu solemnitatis, sed voluntatis. Neque itidem obstat illud, quod jam testator suam declaravit voluntatem, & ideò nihil aliud inspiciendum, quia respondeo id negando quandoquidem poterat addere & minuere, & inter os & offam, ut aiunt, multa possent testatori evenire in mentem & voluntatem, propter quæ scripta mutaret, & voluntas sua in effectu suspensa fuit illo verbo, vellem in scriptis testari, & cum suspensa fuisset, & antequàm id impleret, mortuus fuit, remansit ejus voluntas suspensa, & imperfecta. Neque itidem obstabit dicere, quod valeat in vim fidei-commissi, quia illud verum quoties testamentum deficit propter aliquam aliam solemnitatem, quam voluntatis, sed si propter defectum voluntatis deficiat, neque in vim fidei-commissi valebit, cum voluntas deficiat. imò neque tunc clausula codicilla-
64 ris aliquid operabitur, † prout optimè defendit Tellius, *in l.* 5. *Tauri. par.* 5. *n.* 9 *cum duobus sequent.* & Meneses, *in l ex testamento num.* 7. *&* 8. *C. de fideicommiss.* licet Afflictis *decisione.* 144. contra tenuerit, existente dicta clausula codicillari, ut, scilicet valeat ut nuncupativum & voluit Burgos de Paz, plures allegans *in d. l.* 3. *Tauri. num.* 1385. nam & adhuc tunc teneo nihil valere tale testamentum ratione voluntatis defectivum, prout verissimum testatur Padilla, *in dict. num.* 7. id *in. num.* 8. & 9. fortificans, secùs verò si ex defectu solemnitatis deficeret, prout loquuntur Doctores relati per Burgos, *ubi sup.* quod tamen hodie verificari non potest, cum eadem solemnitas in codicillis requiratur, quæ in testamento nuncupativo, ut advertunt Ant. Gom. *hic num.* 77. & Padilla, *ubi supra, num.* 1. licèt quoad nostrum casum hoc non obstaret, ut dictum remanet *supra*, & quoad alia prodesse & hodie potest. secundum Burgos de Paz. *ubi supra, num* 1335. Neque obstabit etiam aliud argumentum, quod *ex l. Pamphilo.* § *propositum, de leg.* 3. clericus hic hæres institutus assumebat, scilicet, quòd priùs coram sex testibus testator declaraverat illam eandem voluntatem, quam in testamento illo scripserat & proposuerat; quia ut
hoc, & sic textus ille † procedat, plura requirun- 65
tur intervenire, scilicet, quòd testator illa verba dixerit ad interrogationem in alterius & convocatis amicis, & quòd sit tempore mortis, & sit illa sua determinata voluntas, secundum Dec. *cons.* 159. & ante eũ Bart. *in l. gerit. n.* 13. *ff. de acq. hæred. & in l. fi ff. de test & l* 1. § *si quis ita ff. de ver. oblig.* ubi Jas. *n.* 5. *cum seq.* Alex. *vi.* Rip 18. communè hùc illius text. intellectum testantur, idem Jas. *in lege cunctos, numero vigesimo. C. de jum. Trin. & in l servi electione, num.* 44. *de legat.* 1. licèt ibi & malè Bar. *col. fin.* illum intellexerit. Et tandem in supra dicto casu & themate, res transactione sopita fuit inter clericum hunc hæredem & venientes ab intestato testatoris hujus, licet quoad propositum nostræ quæstionis vera resolutio est, quod si constat testatorem voluisse testari in scriptis, neque ut nuncupativum valebit, & in hoc nemo dubitat ex iis, quos viderim, nisi solus Boerius, & Mincha. *ubi supra* contra omnes & malè. Si vero de hoc non constet, valebit ut nuncupativum, si nuncupativi testamenti solemnitates habeat, ut ex dictis Doctoribus colligitur. & præsertim ex Tellio, *ubi supra.* & meliùs in Claro, *ex dicto* §. *testamento: quæst.* 4. Et quando ex conjecturis constabit velle testatorem in scriptis testari, tradit Felinus, *ubi supra* & Burgos de Paz, *in præsenti, numero* 1375. *cum seq.* & Mantica *de conject. ultim. vol. lib.* 1. *titul.* 7. ex quibus nunquam aliquibus placebit doctrina Minchacæ, *ex l.* 1. *titulo* 1. *parte* 6. dicentis testatorem debere declarare se velle testari in scriptis & non alio modo, nam lex illa hoc non probat, ut advertit Burgos, *ubi supr. numero* 1379. Mihi tamen non displicet dicta doctrina Minchacæ, imò placet cum Tellio, *ubi supra.* 5. *part. num.* 14. *in fine*, & Burgos, *ubi sup num.* 1367. Fuit tamen in propositum dicti thematis & transactionis dubitatum, cùm hæres hic in testamento illo institutus approbaverit testamentum il-
lud, an possit † posteà illud reprobare in totum, 66
vel in partem, de quo per Burgos, *ubi supra num.* 1390. *cum seq. ubi num.* 13. communem testatur quòd potest, ut voluit Bald. *in l. alia, col.* 2. *n.* 4 *versicul. sed pone. C. de iis qui. ut ind.* & Alex. *consil.* 124. *num.* 6. *& consil.* 184. *num.* 2. *vol.* 7. quod est verum, & sic loquitur Baldus, & communis, quoties testamentum peccat respectu solemnitatis publicæ, puta quia deficiunt testes, tunc enim approbatio ejus nihil operatur saltim ut valeat in vim testamenti. sed ut valeat in vim contractus, benè operabitur talis aperobatio, si de approbatione factum sit instrumentum, de quo tamen vide Alex. *in l. non dubium. C. de testam.* & Guidonem *Papæ consil.* 55. *num.* 5. §. *sic potest declarari doctrina, glos. in l.* 1. §. *editiones ff. de edendo*, de qua per Deci. *in capit. cum venerabilis num.* 22. *de exceptio.* dicentis quòd producens instrumentum in judicio, non potest post illud impugnare, ut non
procedat quoties tale instrumentum peccat † de- 67
fectu solemnitatis publicæ, qui quidem renuntiari non potest, nam tunc posset per producentem optimè reprobari: sed si testamentum esset defectuosum favore privato, veluti quòd filius non præteriretur, exhæredetur, vel non gravetur in legitima, tunc si approbetur per talem exhæredatum, præteritum, vel gravatum, non potest
post impugnari, † quin ut valeat etiam in vim 68
testamenti,

testamenti, prout loquitur *l.6. titulo 8. par. 6.* Quam doctrinam colligo ex Tellio *hic. num. 10. 2. partis.* estque maximi effectûs distinctio hæc, nam ut colligitur ex Tell. *in ead. 2. part. num. 20.* si valere debet in vim contractûs, res vinculata & alienari prohibita in testamento illo, si alienetur, transfertur dominium in emptorem, & valet alienatio, ut per Ant. Gomez. *l. 49. Tauri. num. 25. & 26.* & non obstante tali prohibitione potest irrevocabiliter alienari, secundùm Jas. *in l. fin. numer. 4. C. ad Trebel.* & Covar. *in cap. Raynaldus, in princ. num. 4. de testam.* & Molina, *de primogen. 1. part. cap. 12. num. 30. & seq.* si verò valeret in vim testamenti, non valeret talis alienatio. Veruntamen, quia ex prohibitione alienationis facta per viam vinculi & majoratus etiam in contractu in nostra Hispania impediri translationem dominii non desunt è nostris, qui asserant (ut est Joan. Oroscius, *in l. nemo paciscendo. ff. de transaction. col. 955, in medio,* & Molina, *de primogeniis Hispania, lib. 1. c. 12. num. 31.* eo quòd statim transfertur possessio & Dominium invocatum mortuo ultimo possessore, secundum Tellium, *in l. 27. Tauri, num. 4.* ubi inquit vidisse magnam controversiam circa hoc) non ex toto applaudet dicta distinctio, licèt poterit deservire quoad modum petendi ex testamento, ubi dicta alienatio prohibetur, & in pluribus aliis in quibus testamentum à contractibus differt. In quorum propositum & alia fuit dubitatio proposita, num, scilicet venientes ab intestato, qui testamentum illud impugnarunt, possint posteà ex eo se juvare. Ponamus enim, quòd res vinculata in testamento illo secundum vocationes à testatore designatas deveniat ad unum
69 ex eis, an admittetur ad ejus successionem † & videbatur dicendum quòd non, quia quod quis semel reprobavit, ampliùs ex eo se juvare non potest, per juris regulam, & per tex. *in l. Qui Titii testamentum, ff. de iis quib. ut ind.* quem allegat Ant. Gom. *l. 22. Tauri, num. 13.* Item quia cùm in nostro casu, primo testatori vinculum constituenti succedatur, ex dictis per Covar. *in Pract. cap. 13. numero sexto.* & Anto. Gomez, *tomo primo, capi. 12. numero 48. in medio, & gloss. Del linage, in l. nona, titulo septimo, part. secunda* per text. *ibi.* & Menesium, *in l. unum ex familia, § si de Falcidia, numero septimo, de legat. 1.* meritò repellendus est ille impugnator, qui vult constituenti succedere, cum text. *in d. l. qui Titii,* ideò non repellendos impugnatores disponat, quia ipsi testatori non succedebatur, sed hæredi, & ità quòd non succedat, videtur tenere Boerii decisio 147. *num.* 18. idque verum intelligo, quoties ex vi testamenti volet succedere, secùs verò si ex vi pacti & transactionis inter ipsos venientes ab intestato factæ, cum hærede ipso & primo ad vinculum & majoratum vocato, quæ quidem sunt notanda, & pro hujus legis exornatione sufficient; ut ad alia deveniamus, cætera si quæ sunt, per Doctores hîc videbuntur.

IN LEGEM TERTIAM,

quæ solebat esse 4. legum Tauri.

Damnatus ad mortem potest facere testamentum, vel aliam ultimam condere voluntatem, & committere alii faciendam, & ipse & ejus commissarius possunt disponere, & testari de bonis, exceptis illis, quæ propter delictum veniunt cameræ regiæ, vel alii personæ applicanda. In cujus legis declarationem & commentum Doct. nostri plura effundunt super ea, & satis extra propositum, prout hic asserit Tellius; ego tamen pauca, materiam declaratoriam nostri text. in medium proponam.

SUMMARIUM.

1 *Damnati ad mortem in civitatibus testari non poterant.*
2 *Damnatus in perpetuum carcerem an testari possit.*
3 *Testamentum factum ante confiscationis incursum an invalidabitur.*
4 *Damnato ad mortem an sicut licet activè testari, licebit & passivè.*
5 *Bannito sive in exilium misso sive veniat aliqua hæreditas ab intestato an ipse vel fisco succedet.*
6 *Fraudem aut dolum non committit neque pauperior efficitur nolens acquirere. & numero 8. miratur author de gloss. contradicente.*
7 *Bona futura nunquam veniunt in confiscatione. & num. 9. ampliatur.*
10 *Hæreticus an possit capere ex testamento hæreditatem.*
11 *Testari potens, potest & codicillari. 11. & declaratur num. 14. & 15.*
12 *Lex nova corrigens unum de casibus æquiparatis censetur & alium corrigere.*
13 *Statutum prohibens minorem testari, censetur prohibere & codicillari.*
15 *Superfluitas quibus in casibus excusetur, remissivè. & num. 16.*
17 *Auth. bona damnatorum. C. de bon. pros. & similes an per l. nostram corrigatur.*
18 *Declaratur dispositio l. cum ratio §. si plures ff. de bon. damn.*
19 *Delinquens non potest de bonis confiscatis ob delictum disponere, ampliatur, ibi.*
20 *Bona hæretici confiscata applicantur fisco etiam filiis existentibus. ubi & an saltem alimenta eis præstabuntur.*
21 *Crimen etiam læsæ majestatis humanæ committentis bona confiscantur. & num. 22. declaratur. & 23.*
24 *Septuaginta casus ubi bona alicujus confiscantur remissivè.*
25 *Judex si in sententia publicavit bona, quæ filiis non erant auferenda, hæc sententia non transit in rem judicatam.*

IBi, *Pueda hazer testamento*, in correctionem juris civilis & regii processerunt verba hæc, videlicet tex. *in l. ejus qui. §. cui aqua usque in finem. ff. de testam.* ubi probatur, quòd damnatio ad mortem, vel ea damnatio ob quam perditur civitas, vel libertas, vel vita, impedit testamenti factionem, & rumpit jam factum, quamvis esset secus in damnatione illa, ex qua fama solùm lædebatur. Ex quo dicebat Bar. *ibidem versiculo, Quæro quid de illis*, quod damnati ad mortem in civitatibus non possunt testari, † quia
1 statim efficiuntur servi pœnæ, *ut ibi & in l. qui ultimo. ff. de pœnis* quæ tamen ex tex. nostro correcta manent, sicut & l. *qui à latronibus. §. si quis in*

in capitali. & l. si quis exheredato. §. sed & si quis. ff. de testam. & l. 15. titul. 1. par. 6. quæ morti damnatos non permittebant testari, prout considerat Castillo, *hic gloss. 1.* & per Julium Clarum, *lib. 3. selectarum. §. testam. quæst. 21.* & quæst. 19. & 21. de bannitis tractabat. Cessat itidem quæstio illa, an damnatus in perpetuum
2 † carcerem testari possit, de qua per Clarum, *ubi sup. quæst. 22.* ex lege enim nostra potest optimè secundum Covar. *in 3. parte Rubricæ de test. n. 27. versi. jure autem antiquo*, de quo & Siman. *de instit. cathol. tit. 16. num. fin.* & Matienzo *hic glos. 3. nu. 7.* & Avenda. *hic glos. 2.* Sed an testamentum anteà factum revocabitur, si delictum est tale propter quod bona extra erimen † hæresis confiscabantur, tradit Tellius
3 *in l. 17. Tauri, numero 131.* Est tamen quæstionis, num sicut per legem nostram damnato ad mortem permittitur activè testari, permissum
4 etiam censetur & passivè, † ut scilicet, hæres in testamento alterius institui possit, in quo ex nostris primus omnium Cifuent. *hic n. 2.* movet quæstionem, & tandem tenet quod non habet passivam actionem, licet activam sic, motus aliquibus fundamentis, & hanc quæstionem tetigit glos. *in l. 15. titul. 1. par. 6.* & indecisam sub cogitatione reliquit, Anto. tamen Gomez, *hic n. 6.* per tres casus distinguit decisionem hujus quæstionis, primus, scilicet, quotiescumque condemnatus est quis, & appellavit: nam si durante appellatione instituatur hæres ab aliquo, capere hæreditatem potest, sicut & jure civili hoc in casu testamenti actionem activam habebat, secundum, *d. l. 15. titulo primo. par. 6.* idemque & si esset intra tempus datum ad appellandum, & iste erat secundus casus Antonij Gomez, quem & asserebat Covar. *in Pra. ca. 23. num. 2.* cum patia sint appellare, vel esse intra tempus appellandi, secundum glo. *in l. ex judiciorum. ff. de accusatio.* Tertius tamen & difficilis casus est, cum quis est condemnatus, & sententia est translata in rem judicatam, & antequam executio realis fiat, ab aliquo instituitur hic condemnatus hæres, in quo etiam ipse Antonius Gom. *in d. n. 7. ex lege nostra* tenet, quòd capere potest hæreditatem tàm ex testamento, quàm ab intestato, quod pluribus fundamentis, & responsionibus ad contraria argumenta prosecutus est in præsenti Tellius, *num. 21. cum pluribus sequentibus*, sequendo hanc eandem opinionem, quam & sequi voluit gl. magna, *in medio l. 5. titul. 31. part. 7.* & Mincha. *de success. propaga. lib. 1. §. 2. num. 11. cum pluribus sequentib.* & Matien. quem multò post hæc mea scripta vidi, *in præsenti glos. 3. num. 6.* & novissimè Avenda. *hic glos. 5. num. 9.* licèt idem Anton. Gom. *tom. 1. Varia. c. 10. num 29.* velit & malè in hoc contrarium tenere. Sed prima verior est & tenenda *ex lege nostra*, quâ quidem jam damnatus ad mortem non efficitur servus pœnæ, prout anteà efficiebatur, & sic cessante ratione legis antiquæ, cessat ejus dispositio, *ex cap. cum cessante, & ejus materia, de appellat.* Ex quibus itidem cessat jam dubium propositum ab Oroscio, *in l. si qua pœna, column. 264. in medio. ff. de iis qui sunt sui vel ali. juris*, num si in exilium misso sivè bannito patris sui aut alicujus extranei hæreditas superveniat ab intestato, an fiscus, vel filius potius banniti vel
5 venientes ab intestato succedent, † & tandem ibidem concludit, receptius esse venientes ab intestato successuros, & fiscum exclusuros, quod cum jam attentis supradictis, exules & banniti actionem testamenti passivam, sicut activam habeant, & capere possint ex testamento, & ab intestato, ipsi exules & banniti si sunt hæredes instituti, vel sunt proximiores succedent, non verò fiscus, neque alij venientes ab intestato, si non sunt ita proximiores, sicut sunt ipsi exules & banniti, nisi ipsi exules & banniti repudiarent hæreditatem, quia tunc sequentes in gradu succedent fisco excluso, & sic & hodie illa opinio Joan. Oroscij procedere posset, possunt enim banniti illi repudiationem hanc facere, ut evitent confiscationem bonorum suorum advertsus eos factam, neque ex hoc dicuntur quidquam in fraudem fisci facere, imò & datur pro cautela, ut sic fiat, nè forte ex bonis supervenientibus fiscus aut pars alia, in quorum favorem facta fuit confiscatio & condemnatio bonorum, capiant condemnationem pecuniarum eis applicatam: non enim fraudem aut dolum committit desinens acquirere, neque pauperior efficitur. Neque habet locum titulus ille: Ne quid
6 in fraudem creditorum, quia iste titulus tunc locum habet, cum diminuitur acquisitum, non verò si repudietur acquirendum, ex textu, optimo & singul. *in l. qui autem ff. de iis quæ in fraud. heredi.* expresso ad hoc, maximè cum non sit iste bannitus & damnatus obligatus ex contractu, vel quasi, ex quo teneatur acquirere, quo casu non potest dici esse in fraudem non acquirendo, argumento doctrinæ Bart. *in l. 1. in princ. ff. de tab. exhiben.* sicut & è contra diceretur, si esset obligatus ex materia & contractu, ex quo acquirere teneretur, secundum Joan. Fab. *in §. manet, inst. de societa.* Et hanc in nostro proposito cautelam, & conclusionem veram testatur Tellius, *hic num. 53.* & novissimè veram eam dicit Avendaño *hic glos. 7. nu. 6.* & faciunt pro ea plura congesta per Pala. Rub. *in rubrica. §. 47. numer. 4. cum sequentibus fol. 26.* & per Suarez, *in l. 1. De las ganancias, fol. 11. pagi. 2. in antiqua impressione.* Item & quia bona futura nunquam veniunt † in confiscationem, ex text. quo-
7 tidiano & singulari *in lege Papinianus. §. qui bona, ff. manda.* ubi plura aliquando allegavi in ejus exornationem, quæ missa facio ne divertamur à materia. Cùm ergo fisco nullum jus, neque parti accusanti sit quæsitum, in bonis illis futuris, neque in re neque ad rem, merito quod etsi repudientur per condemnatum, non possit dici in fraudem fisci & partis factum. Ex quo
8 valde miror, quod testetur † gloss. magna, *in l. 12. tit. 10. par. 5.* quod in consilio regio fuerit in simili casu executio facta in bonis repudiatis per condemnatum quemdam ad pœnam pecuniariam, & stante condemnatione obvenit ei matris hæreditas, & repudiavit illam, & non obstante repudiatione executio in bonis illis repudiatis facta fuit, & nescio qua ratione nisi forsitan ex eo quod apparuerit renuntiationem simulate factam fuisse; ut condemnatio in illis bonis evitaretur, qua vitata bona in dominium repudiantis erant reversura, aliter enim si vere & realiter ac sine simulatione renuntiatio talium bonorum fiat, non video qua ratione invalidari possit,

possit, & executio in eis fieri. Quod in tantum verum crederem, quod etiam si creditor habeat
9 bona istius debitoris † hypothecata, adhuc tamen si repudiet bona acquirenda, valet renuntiatio, neque in bonis repudiatis executio aliqua fieri potest, cum in eis nullum jus repudians habuerit, neque in ejus dominio aliquando fuerint, prout optimè contra Ancharra. tenet Tellius, num. 55. cum quatuor sequentibus, licet opinio Ancha. procedere posset, quotiescunque isti tali debitori repudianti esset factum aliquod legatum per alium, isto enim casu repudiatio talis legati non præjudicaret ejus creditori habenti bona talis repudiantis hypothecata. Nam cùm, ut suo loco dictum est, dominium rei legatæ transeat in legatarium à morte testatoris, *ut l. à Tit. ff. de furt.* meritò quòd cum in ejus intraverit dominium legatum illud, & sic sub hypotheca ceciderit, quòd non præjudicet tali creditori renuntiatio dicti legati, quod nota, quia est mea & nova consideratio, & aliis rationibus adductis per Tellium, *ubi supra.* contra Anchar. fulciri potest, & in facto latiùs considerabis & cogitabis. Sed an hæreticus. lege nostrâ attentâ
10 & *supra* dictis, potest capere † ex testamento hæreditatem. in correctionem. *l. 4. titul. 26. part.7.* quæ illum inhabilem reddebat ad hoc. Et dicendum est quod non, tum ut correctio evitetur, tum etiam, quia cum testari non possit, quandoquidem bona ejus omnia confiscata sunt ipso jure, & per consequens ex tex. nostro intestabilis est, meritò quòd neque ex testamento *ex dicta l. partitæ* capere possis, ut voluit Simancas, *de Instit. Cathol. titulo 46. numero quinquagesimosexto.*

Ibi, *Y codicillos*, legem nostram super his verbis arguere voluit de superfluitate Castillo *hic.* Nam cum de jure civili depositum reperiremus, quòd qui potest facere testamentum, potest &
11 codicillari, † secundum *l. divi. §. codicillos. ff. de jure codicil. l. 13. tit. 1. junctâ l. 1. ibidem, in parte 6.* lex nova corrigens unum de casibus æ-
12 quiparatis, censetur & alium corrigere, † & in eo disponere *tex. l. si quis servo. C. de furtis*, hæc enim interpretatio dicitur passiva, quæ valet ad supplendam legem novam, secundum Alexan. *in l. 1. §. lex Falcidia. ff. ad l. Falcid.* Thobias, *in §. posthumis. Inst. de exhær. li. num. 7. vers. secundo, & ultimo*, & hanc ut regulam ponit Anto. Gom. *de delictis. cap. 11. num. 1. in fine*, & Suarez, *in l quoniam, in præludio ad l. regni, pagi. 124. col. 2. per totam cum sequentibus*, & Tellius hîc *num. 22. & 25.* hanc declarans regulam, & Ber. Diaz, *in regul. 428.* ex hoc quæ infert Suarez *ubi supr.* quod si statutum prohibet quod minor 25. annis non possit testari, non
13 poterit & codicillari, † secundum Bar. *l. 2. de lega. 2.* quem etiam ad hoc alleg. glos. *2. l. 1. titul. 12. par. 6.* Si ergo hæc de jure statuta erant, merito in nostro tex. sufficeret dicere quod posset testari, ut sic & codicillari posse intelligeretur, & censeretur dispositum, qua de causa ut superfluitas evitetur, Castillo hic, super iis verbis uno modo respondit, scilicet, quod nihil hîc superfluum adest, imò necessaria sunt verba hæc, quia licet qui potest testari potest & codicillari, est verum, quando non reperitur pro-
14 hibitum † per aliquam legem testari, quia si prohibitum reperiretur, prout per dict. *l. 15. tit. 1. par. 6.* prohibetur, expressè debuit per aliam legem concedi quod possit testari & codicillari, quia si solum testari permitteretur, non intelligeretur permissum codicillari, cum id per legem antiquam esset prohibitum. Quæ quidem solutio & responsio mihi ex toto non satisfacit, cum etiam in exorbitantibus & correctoriis dicta regula locum habeat, secundum Bernar. Diaz. *regul. 428. limitat. 2.* & Anton. Gom. *ubi supra.* Ideò ego respondeo, quod ex alia causa non censentur hæc nostræ legis verba, *Y hazer codicillos* superflua, quia regula illa quod lex nova corrigens & disponens super uno de casibus æquiparatis, censetur & super alio disponere, procedit & loquitur quando æquiparatio erat à jure facta per modum regulæ generalis & generaliter expressæ, cæterum si hujusmodi non est
15 æquiparatio, † prædicta regula non procedit, secundum Telli. *hic num. 25.* & Ber. Diaz, *ubi sup. limitatio. quinta*, sed quia licet dicta Regula per modum regulæ generalis posita sit, *in l. divi. §. Codicillos, is demum. ff. de jure codicillo.* tamen quia lex nostra non ponit regulam generalem, sed disponit in casu speciali & specialiter proviso, neque disponit in materia legis antiquæ, in qua adæquatio fuit facta, non procedit regula illa, secundum Ber. Diaz. *ubi sup. limitatio. 4.* neque per legem antiquam reperiebatur facta adæquatio & æquiparatio ista, quod sicut non poterat damnatus testari, sic neque codicillari, merito lex nova & sic nostra disponens quod damnatus ad mortem posset testari, habuit necesse addere & codicillari, & est hæc mea in hoc subtilis & vera consideratio, ut superfluitas evitetur, quæ etiam evitatur quoties lex nova addit aut detrahit legi antiquæ, prout nostra. Item & quia si causa tollendæ dubitationis aliquid de novo disponatur, excusatur superfluitas, ut per Docto. *in proœmio Gregoriano. §. sane*, maximè per Felin. *in capitu. solitæ, de major. & obedi.* ubi ponit
16 casus in quibus † Papa de superfluitate excusatur, quos & ponit glos. in regula cancellariæ, *regul. 1.* & Anton. de Burgos, *in capitulo cum causam, de empt. & ven.* & quia quoties verba apponuntur ad majorem declarationem, licet tacitè inesset superfluitas, non posset argui legislator de ea, secundum Gomezium, *de subrogan. collitigan. in reg. cancellariæ, quæst. 3. pag. 3. in medio.* Sed si nostra lex verba hæc, *Y codicillos*, non apponeret, nonnè ansa & maxima occasio daretur dubitandi, an codicillari posset damnatus ad mortem, præsertim ex dictis per Bar. Soci. *consil. 13. n. 31. lib. 3.* & Soci. Juni. *consil. 8 lib. 1.* relatos per Avenda. *hic glos 6.* ideo necesse fuit verba hæc in lege inseri nostra. Aliam declarationem ad dictam regulam, quod qui potest testari potest & codicillari, reperies per Barto. Socin. *consilio 13. numero 31. volum. 1.* Sed & nunc quærendum est opportune an per istam† l. sit correcta Authen.
17 *bona dam.* † *C. de bon. pros. & l. 5. t. 31. p. 7.* cum ea concordans. In quo præmittendum est, quod licet jure digestorum efficiebatur damnatus ad mortem intestabilis, & dimidia pars bonorum reservabatur duobus suis filiis, & si plures quam duos habebat in totum reservabatur, *ex l. cum ratio §. si plures. ff. de bonis damnato.* & optimè per Castillo, *hic in glos. De sus bienes*, & hoc si bona ex lege

lege non confiscabantur, sed in consequentiam pœnæ, ut *infra* dicetur, *in verbo, Confiscados*, successit tamen dicta Authent. *bona damnatorum*, quæ ex indulgentia non solum filiis, sed & ascendentibus & transversalibus applicat bona usque in infinitum, non tamen adhuc tunc poterat talis ad mortem damnatus testari, sed tanquam lucrum datum à lege inter personas numeratas dabatur in bonis iis successio, per leges regias usque ad tertium gradum restricta, secundum Cifuent. *hic num. 3.* Deinde successit benignitas regni Hispaniæ, & disposuit quod de parte, quæ non confiscabatur, posset testari, *ex lege quinta, titulo De las demandas, lib. 5. fori*, à contrario sensu, quod ita practicari affirmabat ibi Montalvus, verbo, *Devan perder*, postremò successit lex nostra disponens quod possit talis condere testamentum ac si non fuisset condemnatus, & quod possit alteri committere, & ipse vel ejus commissarius possint disponere de bonis non confiscatis propter delictum, vel parti applicatis, quæ omnia consideravit Tellius, *hic num. 15.* Quibus præmissis elicitur, quod dicta Auth. *bona damnatorum* per text. nostrum remanet correcta circa facultatem testandi, per tex. enim illum solum permittebatur quod bona ipsorum damnatorum ascendentibus, descendentibus, & transversalibus applicarentur, non tamen quod ipse possit testari, per nostram tamen legem non solum permittitur testari, sed & quod de eis ad libitum disponere possit talis ad mortem damnatus, & per consequens prælegare, & meliorare poterit, prout advertit ipsemet Tellius *num. 17. cum sequentibus aliquibus in præsenti*, & eum sequitur Pelaez, *de majoratibus, 1. part. quæstion. 1. numer. 50.* contra Suarez & Covarruvias per eum relatos & novissimè per Avend. *hic gloss. 5. num. 10. cum sequentibus*, & sic optimè concludit ipse Tellius dictam Authent. *bona damnatorum* esse correctam, sive damnatus ad mortem decedat cum testamento, sive ab intestato. Cum enim lex ista nostra vocet sua bona illa, quæ non applicata per legem, aut per judicem fisco, vel parti sint, meritò quod tanquam de bonis suis ad libitum disponere possit, & quod in eis, si intestatus decedat, succedant filii tanquam in bonis à patre suo provenientibus, & sicut succedere debebant si pater non esset ad mortem damnatus, cum pro non condemnato quantum ad hoc ex lege nostra habeatur. Et ex iis teneo cum Tellio, quod lex nostra corrigit d. Authen. *bona damnatorum*, sivè damnatus ex testamento, sivè ab intestato decedat, licet glos. *Señalados, l. 5. tit. 31. part. 7.* velit dictam Authen. in suo robore manere quoties ab intestato decedit talis ad mortem damnatus. Et licet etiam videantur in effectu succedere, ex dispositione dictæ Authenti. *bona*, quia descendentes ascendentibus, & è contra succedent, & eis deficientibus transversales, & sic dicatur non esse correctam, tamen quia succeditur diversis respectibus, est utile scire & tenere quod corrigitur, primò quia attenta illa Authe. succedebatur condemnato, & bona ejus supradictis personis applicabantur, non tanquam à condemnato habitis, sed tanquam à lege, lege tamen nostra attenta dictorum bonorum successio datur, tanquam bonorum patris, licet ad mortem condemnati vel alterius prædecessoris, cui ablata non fuerunt, sed sua remanserunt plenè, & ac si condemnatus non esset. Igitur negari non potest dicta correctio *dictæ Authen. & dictæ l. 3. Partitarum cum ea concordantis*, ut advertit Tellius *hic numero 19.* pluribus quàm necesse esset verbis intricatis declarans, & post hæc mea scripta produxit sua in lucem Matienzo, quæ multum post temporis vidi, & in præsenti *in glossa sexta, numero tertio, cum sequentibus*, hanc eandem tenuit opinionem, ac si ipse mea vidisset scripta, vel ego sua quod esse non poterat, cum per tot milliaria leucarum distantes essemus, & hanc Tellii testatur veriorem opinionem & benè, & iterum in glossa nona.

Ibi, *Lo faga por el*, servatis tamen in danda hac commissione, & in ea exercenda per commissarium, cui datur, requisitis & solemnitatibus ac terminis legum *5. & 6. & 7. hujus tit. & libr.*

Ibi, *Por el delicto fueren confiscados*, Intellige hæc verba, quotiescunque bona per legem confiscantur propter delictum, illa enim fisco reservata censentur etiam jure communi antiquo attento, secundum quod dimidia pars filiis duobus reservabatur, & si plures erant totum, *ex l. cum ratio. §. si plures. ff. de bon. damnatorum*, nam dispositio dicti. *§. si plures*, † procedebat quoties 18
bona à lege non confiscabantur, sed veniebant in pœnæ consequentiam confiscanda, secus verò si per legem confiscarentur, nam tunc non filiis, sed fisco applicari debebant, secundum Bartolum, *in lege 1. ff. de bon. dam.* Quam communem opinionem testatur Boeri. *in tract. de seditiosis. 7. not ab. num. 30.* & tractat pulchrè Rogerius, *in l. si cui num. decimo-septimo, cum sequentibus, de testament.* probatque text. *in lege quinta, titul. 31. p. 7.* secundum quam quoties bona per legem propter delictum confiscantur, non potest delinquens de parte confiscata disponere, † prout & 19
tenet Bernar. Diaz *in reg. 195. in 2. ampl. & in 5. limi.* & intelligo de confiscatione sive ipso jure per legem imposita, sive per judicem imponenda, ex legis tamen provisione, & mandato prout lex nostra denotat, ibi, *Confiscados*, quod est verbum temporis præteriti, & sic confiscationem ipso jure factam denotat, & ibi *o se ovieren de confiscar*, quod est verbum futuri, & sic confiscationem declarandam per judicem denotat, & per consequens de iis bonis non potest damnatus testari, sed fisco reservantur, ut est in bonis hæretici condemnati, cujus bona ipso jure applicantur fisco, etiam si † filios hæreticus habeat, *ex cap. urgentis, de*
20
hæred. in 6. & ex aliis juribus canonicis, quæ servanda sunt, secundum Cifuen. *hic.* & Telli. *num. 34.* & Didacum Perez *in leg. 1. tit. 1. lib. 1. Ordi: col. 33. in medio, & gloss. l. 7. titul. 7. part. 6. & leg. 4. titul. 26 part. 7.* & Bernard. Diaz. *d. reg. 165. limitatione quarta*, quicquid post hæc vidi dubitantem Matienzo *hic in gloss. 7. num. 5.* & quidquid ex legibus aliquibus juris civilis, *& ex d. l. 4. tit. 26. part. 7. & l. 7. titul. 7. par. 6* aliud significetur, imò quod possent hæretici filiis suis catholicis bona relinquere, sed abrogata sunt jura illa, ut filii quoque egestate laborent, secundum Simancas, *de institut. Catholi. tit. 9. num. 3. & 4. & 5. & n. 6. & 7.* prosequitur hoc, & hanc communem testatur opinionem, quicquid etiam voluerit Dueñas

reg. 172. *amplia.* 2. Sed an saltim alimenta sint eis præstanda tradit Pal. Rub. *in repeti. capi. per vestras. col.* 340. *in minori impressione, versicul. ex istis.* & Did. Perez *in l.* 3. *in gloss. Despues. titul.* 9. *libr.* 4. *Ordi.* & Avend. *hic gloss.* 7. *num.* 9. Eodem etiam themate retento dicendum idem erit in committente crimen læsæ Majestatis humanæ, cujus bona fisco applicantur, secundum text. *l.* 2. *tit.* 2. *part.* 7. non enim poterit proditor hic damnatus † ad mortem de talibus bonis testari, neque
21 filiis ejus reservantur, quod tamen Cifuent. hic, quantum ad filios in potestate constitutos intelligebat, non vero quantum ad emancipatos, ut dicebat glos. *in l. quisquis.* §. *emancipationes. C. ad legem Jul. maj*, tandem verò Cifuent. ipse *hic* reprobat gloss. istam, & contra eam dicit esse veriorem opinionem, sicut & dixit Bernar. Diaz, *regul.* 165. *limit.* 2. quod tamen ego intelligerem procedere quoties filii famil. vel emancipati nati fuissent post delictum commissum, secus verò si ante, quia isti anteà nati debent saltim † habere suas
22 legitimas, & hoc quia licet de jure communi magis communis sit opinio, quod tam nati ante, quam post comprehendantur supradictis pœnis
23 privationis bonorum parentis proditoris, prout testatur Anton. Gom. *tom.* 3. *cap.* 2. *num.* 16. & Didacus Perez. *l.* 3. *titul.* 9. *lib.* 4. *recopil. antiqui ordin.* & Oroscius, *in l. emancipatum, col.* 347 *ff. de senat.* jure tamen regio contrarium credo verius, imo quod filii nati ante delictum commissum non priventur legitimis suis, quia non processerunt ex infecto sanguine patris, prout optimè disponit. *leg.* 6. *titul.* 27. *part.* 2. secundum quam debet intelligi & limitari generalitas l. 2. *tit.* 2. *part.* 7. quæ generaliter omnes excludebat, cum non sit novum leges posteriores per priores declarari, maximè attenta *l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 8. *infra.* quæ filios natos tantum post traditionis sive proditionis delictum reptare prohibet, non verò anteà natos & pragmat. Regum Catholicorũ posita pro *l.* 3. & 4. *tit.* 3. *lib.* 8. *infr.* filios hæretici non admittens ad officia, eodem etiam modo est declaranda, vel quod saltim in delicto divinæ læsæ Majestatis sit casus specialis, ut tam nati ante quam post comprehendantur, quantum verò ad alios casus & ad alia delicta, dicta distinctio jure regio sit sequenda, idque æquius & justius videtur, secundum Oroscí. *ubi su.* & ita tenendum in judicando & consulendo testatur Ant Gom. *ubi sup.* & Molin. *de primogeniis Hisp. lib.* 4. *c.* 11. *num.* 55. & 56. quem post hæc vidi. & Aven. *d. glos.* 7. *n.* 13. & esset nova decisione id decidendum propter varietatem legum juris civilis & regii, & scribentium in hoc puncto, & quia fiscus, ut dixit Cifuen. *hic*, & Ber. Diaz. *ubi sup.* non poterit pati hanc limitationem & distinctionem. Alios
24 plures casus usque ad 70. † in quibus bona alicujus confiscantur, describit Cassan. *in consu. Burg. rubric. cap.* 1. *de confiscation.* §. 1. *à num.* 20. *usque ad* 37. quod optimum ad propositum *l.* 5. *tit.* 31. *part.* 7. probantis quod si condemnatus propter delictum etiam morte dignum habet filios vel ascendentes usque ad tertium gradum, non privantur bonis tales ascendentes vel descendentes condemnati patris, prout diximus *in l.* 3. *titul.* 10. *gloss. En las penas, sup. lib.* 4. nisi in casibus, ubi à legibus nostri regni expresse confiscatio imponitur, quia in talibus neque filii neque ascendentes privilegiantur. Et notandum pro hujus legis complemento, quod si judex in sententia expresse publicavit bona, quæ filiis non erant auferenda, sententia hæc † non transit in rem judicatam in præjudicium filiorum, 25
secundum Cifuen. *hic*, & gloss. *dict. l.* 5. *tit.* 31. *part. septima.*

IN LEGEM QUARTAM

quæ erat 5. legum Tauri.

Filius familias legitimæ ætatis testari potest.

SUMMARIUM.

1 *Uxor sine licentia mariti testari potest.*
2 *Testamentum producens an tenebitur probare testatorem esse ætatis legitimæ ad testandum.*
3 *Nullus testari potest ante ætatem pubescentiæ completam; etiam ad pias causas in filio famil. num.* 4. & 5.
6 *Lex permittens alicui testari intelligitur si testetur secundum jus. & sic Falcidia & Trebellianica locum habebit ut ibi & num.* 6. & 7. & *num.* 8 *declaratur.*
8 *Ampliata per Regem, vel legem facultate testandi non est necesse legis formam servare.*
9 *Hodie Falcidiam neque Trebellianicam cessare nisi majoria constituatur.*
10 *Filius capti apud hostes licet testari non posset nec valebat testamentum ejus, hodie versic. fin. n.* 11. *ampliatur.*
12 *Filiusfamilias an de usufructu bonorum patri quæsito disponere possit. & si cui legaverit filius hic tertium bonorum pleno jure illud consequetur, num.* 13. & 14.
14 *Volens unum quid, censetur velle omne aliud sine quo illud unum adimpleri non posset.*
15 *Filiusfam. existens in alio regno poterit testando uti remedio nostri text.* 15. *nisi de bonis extra regnum existentibus.*
16 *Filiusfam. sicut testari potest, ita & codicillari.*
17 *Lex interpretans habet locum in omnibus casibus legis interpretatæ.*
18 *Donationem causa mortis an possit facere filius fam. cum sequentibus.*
19 *Donatio causa mortis quoad initium contractui æquiparatur, facta tamen ultimæ voluntati, & ideo ex ea deducitur Falcidia ut num.* 20. & *tres testes vicini cum tabellione requiruntur numero vigesimo-primo.*
22 *Filiusfam. tenetur ex contractu, & exequi potest & incarcerari.*
23 *Filiusfam. quando restituetur contra donationem.*

IBi, *Que esta en poder*, Ejus argumento dixit Castillo, *in l.* 55. *Tauri. num.* 4. quòd uxor sine licentia † mariti testari poterat nam si dum 1
erat filius in patris potestate poterat, ex tex. nostro sine licentia patris testari poterit, & si ejus potestatem exeat, & in alium, scilicet maritum transeat, & ita tenui *ibidem*, & teneo pro vero.

Ibi, *De edad legitima*, scilicet quatuordecim annorum si masculus sit, & duodecim si fœmina, ut probatur *in l.* 13. *tit.* 1. *part.* 6. & *infra* repetemus. Sed an producens testamentum tenebitur probare esse testatorem hujus ætatis, † & dicendum 2
est quod non: quia contrahens & testans legitimæ ætatis præsumitur ad contrahendum, vel testandum

standum, ex tex. *in Authen. omnes peregrini C. communia de successio.* not Rebuf. *in tract. de nominatio. quæst.* 23. *in princ.* & post hæc nunc novissimè vidi Avend. *hic glos.* 5. sic dicentem, *& glos. El mozo, in l. dict. l.* 13. *tit.* 1. *part.* 6.

Ibi, *Pueda hazer testamento.* Hic ponitur legis conclusio & summarium ejus, secundum quod corriguntur plura jura prohibentia filium vel filiam in patris potestate constitutos testari posse, scilicet tex. *in prin. inst.* qui tex. est *per fac. test. l. tam is.* §. 1. *respon.* 1. *ff. de donat. tam mor. l. qui in potestate. l. filiusfami. cum l. si filiusfami. ff. de testamen. l. senium, in fine. C. qui test. fac. pos. l.* 13. *tit.* 1. *part* 6 & alia plura in propositum congesta per Seguram, *in l. Imperator à num.* 91. *usque ad* 98. *ff. ad Trebellia*, & per Julium Clarum *lib.* 3. *senten.* §. *testamentum quæst.* 5. *n.* 6. *cum sequentibus*, & iterùm *in quæst.* 18. Cessat etiam altercatio Doctorum & Advocatorum, num *ex dispositione l.* 1. *tit. de las herencias, l.* 3. *Fori, in verbis illis, E si ome qualquier muriere sin manda herede su padre, o madre*, comprehendebatur filius vel filia familias. Nam ut non comprehenderentur, nè tot jura corrigerentur, aliqui legem hanc Fori in emancipatis filio vel filia intelligebant, alii vero indistincte, & sic dabatur occasio difficultatibus & litibus, quæ quidem lex nostra sedavit, ut, scilicet, testari possint, si ætatem quatuordecim & filia duodecim annorum habeant, secundum tex. *in dict. l.* 13. *tit.* 1. *part.* 6. ante enim ætatem hanc etiam ex Principis dispensatione testari
3 † nemo potest, ut per Suarez, *allegat.* 12. *fol.* 146 *in principio, in antiquis.* Eodem etiam modo cessat jam & illa Cepolæ cautela 113. *incip. filiusfami.* ubi assignabatur cautela ad hoc ut filiusfam. testari posset. Cessat & iterum quæstio illa satis dubitata ad intellectum tex. *in l. qui in potestate. ff. de*
4 *testam.* num filius fami. ad pias tantum † causas de voluntate patris sui testari posset, in qua quæstione Bar. cæterique communiter Doctor. in ea sunt sententia, in adventitiis tantum testari posse *in d. l. qui potestate*, Bal. *in l. senium, quæst. fin. C. qui testam. fac. pos.* & ibi Angel. & Salyce & Bal. *in l.* 1. *q.* 9. *C. de sacrosanct. Eccles.* Frederi. *de senis, consil.* 194. *incip. habuisse*, & Calderin *consil.* 10. cui sententiæ accedit Baptista de sancto Blasio, *in tract. de privileg. dotali. centu.* 1. *num.* 36. & denique hanc profitetur communem Ripa, *in l.* 1. §. *filio. num.* 5. *ff. ad Trebellia.* tametsi contrariam sententiam teneat Jas. *in d. l. senium, num.* 5. ubi eam profitetur communem & in hac contrarietate à priori non esse recedendum asserebant Freder. Cald. & Baptista, *ubi sup.* & vidi post hæc de iis tractantem Juli. Clar. *lib.* 3. *Recep. sen.* §. *testamentum, quæstio.* 5. *vers. sed nunquid* & glos. *El moço. in dicta l.* 13. hæc tamen altercatio prout expresse tradit Covar *in* 3. *par. Rubr. de testam. num.* 28. jam est decisa per text. nostrum in præsenti, scilicet, quod non solum in adventitiis, verum & in aliis quibuslibet bo-
5 nis, etiam sine patris licentia † potest filiusfami. testari, si est legitimæ ætatis & secundum juris dispositionem testetur. Ita enim intelligendum est legem nostram permittere, nam quoties lex permittit alicui testari, qui de jure aliàs testamenti factionem non habebat, intelligitur ut testetur
6 secundum jus † secundum text. *in l si quando, C. de inoffic. testam.* quælibet enim dispositio de habilitate est intelligenda, *ut l. cunctos populos, C. de sum. Trinit.* & sic in tali testamento filii fami. lex Falci. & Trebellianica locum habebit. Quotiescunque enim lex aliqua municipalis testamentum aliquod confirmat jure civili invalidum, certe in hoc testamento lex Falcidia & Trebellianica † 7
locum habent, & omnes aliæ leges testamentariæ, secundum Bar. *in d. l. omnes populi num.* 60. *in fin.* & ibi Oroscí. *col.* 73. *num.* 179. *ff. de justi. & jure, ubi col.* 74. ad istam l. applicat & secundum eundem Bar. *in l. si quis servo num. fin C. de furt.* pro quo alia allegando Castillo hic allegat. *l* 5. *tit.* 1. *par.* 6. & hoc quia fit concessio testandi super prohibitis de jure communi. nam si fieret ampliatio alias permissorum per Principem, vel legem, tunc iste, cui ampliatio hæc conceditur, † non teneretur ser- 8
vare legum observantiam, secundùm Bar. *in d. l. si quando.* Et Castillo *hic* & gloss. 1. *in l.* 5. *tit.* 1. *p.* 6. & hoc ut concessio aliquid operetur, prout operari debet, & dictum de Falcidia, intellige si tenemus opinionem, quod stante l. 1. *sup. hoc titulo*, etiam hodie Falcidia duret, si vero teneamus quod jam non est locus Falcidiæ dictâ l. 1 stante prout tradit Meneses, *in l. eam quam. num.* 109. *C. de fideicom.* neque in testamento filiifamil. locum habebit, quod & an in Tabellianica idem sit, *ibidem* tractat, ipse Menes. ubi ipse asserit neque hodie cessare Trebellianicam, neque Falcidiam, nisi quis majoriam † ex suis bonis constitueret, jubendo 9
quod alienari non possent, tunc enim cessabunt Falcidia & Trebellianica, secundum text. & *ibi* gl. *Que la non, in l.* 6. *titulo* 11. *par.* 6. de quibus agit latè novissimè Molina *de Primogen. Hispan. lib.* 1. *capit. decimoseptimo, per totum.*

Item eodem themate retento lege nostra attenta cessat jam doctrina glos. † & Doct. *in l. fin.* 10
C. de sent. pas. verbo, *rata* asserentium, quod si filius capti ab hostibus fecerit testamentum, & moriatur filius hic antequam pater revertatur, quod patre reverso rumpitur testamentum hoc, quia fingitur in consequentiam talem filium fuisse in patris potestate tempore conditi testamenti, quo casu testamentum attento jure antiquo non valebat, cujus glos. doctrinam sequebatur Bart. *in l. si is qui pro emptore n.* 54. *ff. de usucap.* ubi Jas. *n.* 243. hanc communem testatur, licet aliqui contra tenuerunt & *num.* 344. illam ampliat Jas. etiamsi talis pater captivus apud hostes moreretur, quia licet filius capti apud hostes fuerit verè sui juris, ex quo pater apud hostes mortuus est, quia tamen fuit dubius de statu suo testari non potuit *l. de statu. C. de testam.* quantumvisque filius capti apud hostes possit habere hæredem ab intestato, non tamen † ex testamento secundum glos. *in l.* 11
quod si filius. ff. de captiv. quæ quidem ex lege nostra cessant, potest enim jam filiusfam. indistincte testari, si ætatem legitimam habet & terminos juris servet. Imola & ex generali promissione nostræ legis, Gomezius *in l.* 6. *Tauri n.* 14. relatus per Tellium *hic num.* 3. testatur, quod adeo ex hac lege filiofam. permittitur testari, quod & de usufructu bonorum filii patri quæsito † jure patriæ 12
potestatis in testamento disponere poterit. Unde infert quòd stante lege Regia *quæ est* 1. *tit.* 8. *infra hoc libro*, qua disponitur filium in tertia bonorum parte in præjudicium ascendentium disponere posse, quod is, cui legata fuit illa tertia pars, consequitur † eam libere & plene in pro- 13
prietate & usufructu. Pro quo ultra eos considero quod si in proprietate & usufructu hanc ter-

tiam partem legatarius non haberet, daretur maximum inconveniens, ſcilicet quod voluntas filii hujus teſtantis eſſet in pendenti uſque dum pater ejus uſumfructum hujus tertiæ partis habens moreretur, quod de jure reprobatum eſt, ſecundum Bart. *in l.uſusfructus. ff.de ſtipul. ſer.* implementumque animæ & divinorum officiorum pro ipſo filio ex tertia illa parte dicendorum retardaretur, quod ſatis inhumanum eſſet, & quia dum lex ſequens 1.*tit*.8. *infra eod.* voluit & diſpoſuit, quod filius de tertia bonorum parte diſponere poſſet in præjudicium aſcendenti, ſuper conſequens voluit quod tertia illa pars in proprietate & uſufructu præſtaretur, quia qui vult unum quid, cenſetur & velle omne aliud, ſine quo il-
14 lud † unum adimpleri non poterat, *ex l.2. & ejus materia ff.de jur. om. jud.* & ex text. meliori *in l.nec is. §.1. & l.illud.ff.de acquir. hær.* quæ jura ad hoc allegat Mari. Socin. jun. *conſil.*28. *num* 6.*volum.* 2. Quæ quidem doctrina ſine dubio procedit in ultimis voluntatibus ſecundum Bart.*in l.1.ad fin.ff. de ſervit. leg.*relatum & ſecutum per Manticam,*de conjectur.ult. vol. lib.*3. *tit.*18. *n.*4.*fol.*52. ſed cum dicta l. 1. indiſtincte quemlibet filium aſcendentes habentem permittat de tertia bonorum parte diſponere, cum effectu & in conſequentiam cenſendum eſt diſpoſuiſſe, ut tàm de proprietate quàm de uſufructu diſponere potuiſſet, præſertim cùm legiſlator ſciverit patrem uſumfructum adventitiorum habere, & filium mori potuiſſe antequam bona in proprietate & uſufructu eſſet habiturus. Et quis obſecro vellet proprietatem hujus tertiæ partis emere, niſi, & uſufructu ejus gauderet ſtatim? & ſic meo videri voluit tenere Covar. *in 3. par. rubricæ de teſtam. n.fin.in fine.*& Ant.Gom. *l.6.Tauri.n.*14.& Minch. *de ſucceſ. progreſ. lib.*1. §.1. *num.*31. & hæc veritas videtur, tametſi Tellius *ubi ſupra à num. 3. uſque in finem*,contrarium tenere voluerit per plura fundamenta, quæ in iſto caſu ceſſant, neque obſtant principalia, quod non cenſetur conceſſum in præjudicium uſusfructus patris, quod filius teſtetur de tertia in præjudicium patris in uſufructu & proprietate, quia reſpondeo quod illud verum in dubio & quoties aliud non colligitur ex lege, ſecus vero ſi colligatur, prout ex lege noſtra, & ex dict. l.1. titulo. 8. infra hoc libr. colligitur & deducitur clariſſime, ut probatum habemus, eſſetque aliter diſpoſitionem noſtræ legis & dictæ l.1. multoties illuſoriam & deriſoriam reddere, & leges Tauri, prout ſunt hæ ſemper in difficiliori caſu cenſentur diſponere, & dicendum eſt diſpoſuiſſe ad ſedandas opiniones Doctorum & ad dubietates tollendas, idque clarius deducitur ex noſtra l. dum inquit filiumfa. teſtari poſſe ſicut ſi extra patris poteſtatem eſſet,ſed ſi extra poteſtatem exiſteret paternam in proprietate & uſufructu diſponere potuiſſet de tertia parte bonorum ſuorum adventitiorum ſtantibus aſcendentibus & deficientibus deſcendentibus: Ergo ut ſimilitudo ſit vera,idem poterit facere filiusfa.æquiparatorum enim eadem debet eſſe ratio, & juris diſpoſitio, & ſic hanc meam opinionem pro nunc ſuſtentabilem, & æquam judico: & ſecundum hanc poteſt ſalvari opinio Gomezii, *ubi ſupra*, quam reprobat Telli. *ubi ſupra*, & Matienço *hic gloſ.* 3. *num.* 3.& noviſſime Avend. *hic gloſ. fin.per totam*, ut in hac tertia parte procedat & vera ſit opinio Gomezii, ſecundum quem in dicta tertia parte ſic videmus quotidie practicari: ex ea enim, tam de proprietate, quam uſufructu ejus adimpletur voluntas filiifami. teſtantis, neque parentes contradicunt. Sed an filiusfami. naturalis † & origi- 15
narius hujus regni decedens in alio regno, ubi ſimile jus noſtræ legi non ſervatur, poterit teſtari de bonis in ſuo regno exiſtentibus, & dicendum eſt quod ſic, licet de exiſtentibus extra regnum non poſſet, quia non poteſt lex hæc ſe extendere ultra juriſdictionem conſtituentis, neque extraneus ab hoc regno noſtro filiusfami. poterit uti noſtræ legis diſpoſitione, quia lex vel ſtatutum non poteſt comprehendere perſonas ſibi non ſubditas, ſecundum Anton. Gomez 1. *hic n. fin.* in cujus propoſitum multa adducuntur per Paul.Pariſ.*in conſil.* 12. *vol.*3. & Gozadin. *conſil.*49.

Item & tertio quæri poteſt, num ſicut lex noſtra permittit filio fami. teſtari, cenſetur & permiſiſſe codicillari, † & dicendum eſt quod ſic, 16
cum Bart. *in l. ut autem, ff.de ſervo corrup.* tradit Telli. *hic n.*2. & Matienço, *hic gloſ.*3. *n.*2 & Avend. *hic gloſ.*5. *num.*3. ex regula in præcedente lege, ſcilicet, quod lex nova corrigens aliquem de caſibus æquiparatis per legem antiquam, cenſetur & alium corrigere, item & quia conſtitutio nova ad interpretationem legis antiquæ facta habet locum in omnibus caſibus, in quibus 17
† lex interpretata habebat, ſecundum Rebuf. *in tract. de nominatio.q.5.num.*22.& *num.*23. idem in propoſitum noſtræ legis teſtatur, & faciunt etiam ea,quæ diximus *in lege præcedente in gloſ. codicillos.* Sed an & facere donationem cauſa mortis poterit
filiusfam. ſine patris conſenſu, † & ut à jure civili 18
incipiamus, filiusfam. licet teſtari non poſſet etiam cum conſenſu patris, tamen cum ejus conſenſu poterat donare cauſa mortis ex text. *in l.tam is.§.fin.ff.de dona. cauſa mort. l.fin. l.tit.4.par.5.*tradit Segura,*in l.imperator n.98.& 99.ff.ad Trebellia. & cum aliis numeris ſequentibus* alia dicit in propoſitum, & hoc quia donatio cauſa mortis quoad initium contractui æquiparatur, ſecundum communem Doctorum ſententiam ut *infra* dicemus, ſed contractum quemlibet poteſt facere filiusfam. ſine patris conſenſu, & ex eo obligatur præterquam in contractu mutui & voti. *l. tam ex contractibus, ff. de judi.* & ſic etiam poterit donare cauſa mortis ſaltem cum patris conſenſu, quia lex limitative in hoc proceſſit,prout optimè concludit Covar. *in 3.par. rubricæ de teſtam. num.7.&* 8.Sed an jure noſtro regio aliquid innovetur, ita quod poſſit ſine patris conſenſu donare cauſa mortis, videtur dicendum quod non, quia lex noſtra hoc non diſponit, & ſic neque diſponere debemus, item etiam, quia videmus quod de jure civili maxima differentia erat, quod filiusfam. non teſtaretur, poſſet tamen donare cauſa mortis, quia ut dixi etiam cum patris conſenſu teſtari non poterat, eo quod lex teſtari eum prohibebat, donare verò cauſa mortis cum ejus conſenſu poterat, ergo licet quoad teſtamenti factionem correctum ſit jus civile per text. noſtrum, non tamen debet cenſeri correctum quoad donationem cauſa mortis: item & quia ſolum negative procedebat jure civili argumentum illud, non poterat teſtari, ergo neque donare cauſa mortis, non vero affirmativè, prout optime advertit Suarez, *allegat.*20. *pagi.*4 *in fine,fol.*171.*in principio,in antiquis.*& cum negativè

negative ſolum olim procederet dictum argumentum, licet affirmative hodie concedatur, ut filiusfamilias teſtari poſſit, non tamen poterit procedere, ut donare poſſit cauſa mortis. Nihilominus tamen contrarium teneo, imo quod poſſit talis filiusfa. etiam ſine patris conſenſu donare cauſa mortis, ſicut & teſtari,& hoc quia ſive quoad initium donatio cauſa mortis æquiparetur contractui, & quoad ejus ordinationem, &
19 ſubſtantialem ſolemnitatem, † prout communem teſtatur Covar. *ubi ſupra num.*1.ex hoc plura inferens in practica, *maxime n.*12. ſcilicet quod ſicut ſine licentia mariti mulier non contrahit, ita neque donat cauſa mortis, ſive æquiparemus eam ultimæ voluntati poſtquam facta eſt, ut inquit *Oroſcius,in l.cum ej.§. ſolet, col.*971.*ff.de tranſactio.* & quoad effectus, ut inquit Covar.*ubi ſupra n.*15: & quoad ſolemnitatem probatoriam, ut inquit Suarez, *ubi ſupra, pag.*4. *in fine, fol.*171.& ideò de
20 donatione cauſa mortis deducitur falcidia, † ſicut de teſtamento & ultima voluntate, ſecundum *tex.in l.in donationibus, C.ad l.fal. l.1.tit.11.part.6.* & dominium rei donatæ ſtatim à die mortis tranſit, prout inquit optime Covar.*ubi ſupra n.15.cum*
21 *ſequentib.* ſic & videmus tres teſtes vicinos † cum tabellione ſufficere in donatione cauſa mortis ſicut in teſtamento, ut inquit Anto. Gom. *tom.*2. *cap.*4. *n.*16. ergo & filiusfa. donare poterit mortis cauſa ſine patris conſenſu, ſicut & teſtari poteſt ex lege noſtra præſertim & cùm, ut diximus *ex d.l tam ex contractibus, ff. de jud.* filiusfam. ex omnibus cauſis tanquam paterfam. obligatur, & ob id agi cum eo tanquam cum patrefam. poteſt ſecundum text.*in l.filiusfa.ff.de acti.& oblig.*quamvis enim jure digeſtorum quicquid filius acquirebat, patri acquirebat *l.qui in alien. ff. de acqu. hær.* tamen ſi contrahebat obligabatur, & ex tali contractu ità tenebatur & tenetur ut in eum & contra
22 eum † executio fieri poteſt perſonaliter & incarcerari uſque bonis cederet,ſecundum Jaſ.*in l.qui Romæ §. Angerius n.3. fol.159.ff.de verbo oblig.*& Hippoly. *in prac. §.attingam, num.*69.& Anton.Gom. *tom.*2. *cap. n.* 2. & hoc quia, ut optime inquit *ibi* Ant. Gom. poteſt in futurum talis filiusfam.bona acquirere, & interim capi poteſt & incarcerari & compelli cedere bonis, ſic & donare inter vivos poteſt filiusfam. cum cauſa,& ſine ea, & ſi ſine ea
23 donet † reſtituetur, ſi vero cum ea, ut propter bene merita, vel ante nuptias, aut propter nuptias, aut propter ſponſalitiam largitatem non reſtituetur, ſecundum text. *in l.1.& 2.C.2. ſi adverſus donat.* tradit Anton. Gom. *tom.*2. *c.*14. *col.*3. *in princ.* & probatur *ex l.3.ibi Pero ſi el hijo.tit.1.par.5.*cum ergo contractum facere poſſit filiusfam. & donationem quamlibet,& teſtamentum condere & celebrare ſine patris conſenſu:ergo & donare cauſa mortis. Item quia affirmativè ſicut negativè procedit argumentum illud, poteſt filiusfam. teſtari ſine patris conſenſu, ergo & donare cauſa mortis,prout expreſsè probatur,*ex l.fin.tit4.part.5. ubi* gloſ. ita tenet & notat, & per conſequens vera eſt & tenenda hæc ſecunda opinio, quam ſuccinctè tenuerunt è noſtris Tellius, *hic num.*2. & Matienço, *gloſ.*3. *n.*2. & Avenda. *hic gloſ.*5. *num. fin.* & hæc pro hac lege ſufficiant, cætera per ſcribentes ſuper ea videbuntur.

IN LEGEM QUINTAM,

quæ erat. 31. Tauri.

Commiſſarius ad teſtandum pro aliquo quid poſſit facere virtute hujus commiſſionis.

SUMMARIUM.

1 *Commiſſa non cenſentur ea, quæ perſonaliſſima ſunt & dependent à clara voluntate defuncti & ab eo erant explicanda. ibid.*
Mandati fines ſervandi ſunt eodem, & 2. & 3. ampliatur & ſequentibus.
2 *Poteſtas conſulendi ſi alicui per alium ſit commiſſa, per mortem concedentis expirat.*
4 *Mandatum non excedendum limitatur plurimis modis, num.5. 6.*
8 *Mandatarius ſi quid præſtat nomine evictionis poteſt à Domino illud recuperare*
9 *Mandatum alicui per modum magis periculoſum, cenſetur mandatum & per minus periculoſum.*
10 *Mandati digreſſio ſuperficialiter licet non ſubſtantialiter non vitiat.*
11 *Mandatum per æquipollens impleri an ſufficiat.*
Teſtator poteſt committere meliorari unum de filiis licet meliorandum non nominet. ibid.
12 *Legatarii electio in unum de certis committi poteſt, ubi idem in melioratione.*
13 *Hæres omnino per defunctum nominandus certus & nomine proprio ut valeat commiſſio nominandi hæredem; & num.19. & 20. ampliatur. & 22. & 23. an ſufficiat per æquipollens.*
14 *Committi poteſt nominatio in incertum de certis in aliis rebus quam in inſtitutione hæredis.*
15 *Captatoria voluntas quæ dicatur.*
16 *Electionis poteſtas data ad meliorandum unum incertum de certis an finiatur per lapſum quatuor menſium.*
17 *Commiſſarius dicens velle ſe eligere talem, an talis loquutio erit diſpoſitiva.*
18 *Facultas declarandi vel meliorandi an tranſeat ad hæredes commiſſarii.*
21 *Omnis qualitas à lege requiſita cenſetur de forma ſubſtantiali; & ſic non ſufficit per æquipollens impleri.* 22.
24 *Facultatem teſtandi an poſſit maritus uxori ſuæ committere. Perdet tamen eam ſi luxurioſè vivat; ut num.*25
*Declaratur gloſ. l.ſi quis ſervo. C.de furtis.*26.

IBi, *Eſtendiendo ſe a mas.*Contra naturam commiſſionis & mandati, à qua excedere non licet, neque cenſentur commiſſa ea, quæ perſonaliſſima ſunt, & dependent à clara † voluntate 1
defuncti, & ſic ab eo erant explicanda, *ex gloſ. in l.quicquid adſtringendæ ff. de verb. oblig. & in l. idem Pomponius ſcribit.§.fin. ff. de rei vend.*& ideò niſi ea teſtator expreſſerit, non videntur contenta in commiſſione, & commiſſarius qui talia faceret, cum ſibi expreſſe commiſſa non eſſent excederet à commiſſione, & per conſequens nulla eſſent in contrarium acta, ex text. *in l. diligenter. ff. manda.l.*19. *tit.*4. *par.*3. *l.*7. *tit.*14. *part.*5 adeò ut idem ſi qualitas mandati non ſervetur, ſecundum Jaſ.*in l.ſi procurator ff. de procurator.* pro quo conſidero tex. noſtrum in præſenti, nam cum ex qualitate